

ДР. БЕРТОЛД АЈЗНЕР

~~3735~~
~~IV-218~~

ШТУДИЈЕ

ИЗ

ПАТЕНТНОГ ПРАВА

ИЗ „БЕОГРАДСКОГ АРХИВА ЗА
ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ“

52483

1922.

Уведено у нови инвентар бр. ~~788~~

1 Јануара 1942 год.

Београд.

~~788~~
32483

АРХИВ

ЗА ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ

ГОДИНА XII. ДРУГО КОЛО.

25. маја 1922.

КЊИГА IV (XXI) БР. 4

СТУДИЈЕ ИЗ ПАТЕНТНОГ ПРАВА*

Садржај: Увод, I. Право изумиоца прије одобреног патента, II. Патентни регистар и његов правни значај, III. Суштина и садржина лиценце.

Увод.

Уредба о Заштити Индустријске Својине од 15. новембра 1920. (обнародована у 265. броју „Службених Новина“ од 27. новембра 1920. и то заједно са наредбом од 17. новембра 1920. о извршењу Уредбе) остала је у нашим правничким круговима скоро непажена.

* Пошто сам већ био предао рукопис овог рада на штампање, изашао је у 69. броју „Службених Новина“ од 28. марта о. г. „Закон о заштити индустријске својине“ од 17. фебруара о. г., који је донешен на основу чл. 130. Устава, да замијени „Уредбу о заштити индустријске својине“ од 15. новембра 1920. год.

У Закон предузете су све одредбе Уредбе са трима стварним измјенама, које се односе на § 148. о кажњавању намјерне повреде права индустријске својине затим на § 159. о таксама и § 162. о накнадном пријављивању по ранијим законима добивеног права заштите индустријске својине.

Овим измјенама тангиране су само моје примједбе у Уводу код опаске*** о властима, које су надлежне за пресуђивање намјерних повреда пат. права, и о прописима, по којима имају да поступају.

У том погледу вриједи по садашњем тексту § 148. ово:

Намјерна повреда патентног права кажњава се затвором од 15 дана до 12 мјесеци а у блажим случајевима новчаном казном од 1500 до 3600 динара. Овакова кривична дјела прогањају се само на тужбу оштећеног а њихово суђење спада у надлежност судова, који су по кривичним поступцима у појединим покрајинама надлежни за суђење преступака.

Новом одредбом § 148. уклоњена је једна велика мана Уредбе а успостављен је јединствени поступак, што се тиче кажњавања повреда патентног права и осталих права индустријске својине за цијелу државу.

Напомиње се још, да је ред §§ по Закону исти као што и по Уредби. Тако треба, гђе је у тексту цитиран који § Уредбе само држати на уму, да је то сада § Закона.

Кратице:

које се употребљавају у овом раду: Adler — E. Adler, Civilrechtliche Erörterungen zum Patentregister у „Grünhuts (Wiener) Zeitschrift für das Privat- und öffentliche Recht“ св. 27. (1900), стр. 513. и слијед.

Beck-Mannagetta — Beck von Mannagetta, Das neue österr. Patentrecht (Wien 1897.). Bettelheim — E. Bettelheim, Das Recht des Erfinders in Österreich (Wien 1901). Damme — Damme, Das deutsche Patentrecht (Berlin 1906). Gierke — Gierke, Deutsches Privatrecht I. (1895). Kohler-Dernburg — Dernburg, Das

32483

Истина је, да данас, када је на дневном реду изједначење закона, има доста важних проблема, с којима има да се бави правна литература. Но и крај свега тога заслужују правне материје, које су уређене споменутом Уредбом већу пажњу, јер се не смије сметнути с ума, да је овђеу питању једно доста тешко и за господарствени живот врло важно правно подручје, које код нас још није обрађено. Због тога сам се прихватио, да посветим неколико студија овој правној области, дотично једној од материја, које су предмет ове Уредбе, наиме патентном праву. При томе сам изабрао таква питања, за која сам сматрао, да су и са практичног и са теоретског гледишта од веће важности.

Но прије него што приступим разматрању ових питања, хоћу да ставим неколико опћих примједба о развоју патентног права и о начелима, на којим је патентно право засновано по нашој Уредби о Заштити Индустријске Својине.

Два су гледишта, која одређују сврху и садржину патентног права, наиме заштита проналаска у корист његовог творца и промицање домаће индустрије.

Изумилац, који је као први оживотворио једно добро од господарствене вриједности, треба да буде заштићен у његовом посједу и уживању. То бива на тај начин, што му закон гарантује право искључивог искоришћивања. Ово се пак посебно право не смије давати а да се не узимају у обзир опћи интереси. Зато се заштита проналаска ограничава на извјесно вријеме и одређује објављивање проналаска.

Но оваково уређење задобило је патентно право истом у новије доба. Старо право не познаје у опште посебну заштиту проналазака.

У средњем вијеку давало се је већ додуше право искључивог

bürgerl. Recht des deutsch. Reiches und Preussens VI. св. издата од J. Kohler (1908). Kohler-Hdb. — Kohler, Hdb. des deutschen Patentrechtes (1900). Kohler Lehrb. — Kohler, Lehrbuch des Patentrechtes (1908). Munk Licenc — Munk, Die patentrechtliche Licenc (1897). Munk Komm. — Munk, Das österr. Patentgesetz, Kommentar (1901). Osterrieth Lehrb. — Osterrieth, Lehrbuch des gewerbl. Rechtsschutzes (1908). Osterrieth Urh. — Osterrieth, Urheberrecht u. Holtzendorff, Encyclopädie der Rechtswissenschaften II. св. Pouillet — Pouillet, Traité théorique et pratique des Brevets d'invention (3-ième édition 1889). Annal. — Annales de droit commercial (Bull — Bulletin de jurisprudence). аустр. O. G. H. — аустријски Oberster Gerichtshof, аустр. P. A. — аустријски Patentamt, а. п. з. — аустријски патентни закон, аустр. P. Bl. — Patentblatt, који издаје аустр. Patentamt, E. R. G. — Збирка рјешења њемачког Reichsgericht-a, GI U. — Збирка рјешења аустр. Obersten Gerichtshofes издана од Glasera и Ungera. G. U. N. F. — иста збирка ново издање (св. 35 и слијед.). G. R. u. U. — Gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht, Berlin, Heymann, њем. P. Bl. — Blatt für Patent, Muster u. Zeichenwesen, које издаје њемачки Patentamt. њем. п. з. — њемачки патентни закон, њем. R. G. — њемачки Reichsgericht, O. G. R. — Österr. Zeitschrift für gewerblichen Rechtsschutz, о. г. з. — аустр. опћи грађ. закон, с. г. з. — српски грађански закон.

Напокон се цитирају само са именом аутора коментари њемачког патентног закона од Allfelda (1904), Isay (1903), Kent (1906—1907) и Seligsohna (3. издање 1906).

чивог искоришћивања проналаска, но то само у форми обртних повластица (привилегија). Давати привилегије сматрало се је и оно доба као искључиво право владара; као чин милости круне. Развитак новог права, које је значајно по томе, што признаје изумиоцу право на изум, почива са енглеским патентним законом од 1623. год. (Act of Monopolies).

Овај закон, до којег се је дошло у борби парламента против краља за што већа права, није још додуше напустио схватање, да је давање патента чин милости круне, но већ одређује, да се такви монополи смију давати само првом истинском проналазачу за „new manufacture“, и то за трајање од 14 година, ако проналазак не садржи ништа, што се противи закону или добру државе.

Тиме је већ дана основна идеја данашњег патентног права. За даљи развитак патентног права било је од важности француско законодавство из доба револуције а с друге стране законодавство Сједињених Држава Сјеверне Америке.

Француском се законодавству (закон од 7. јануара 1791.) имаде захвалити, што је убројивши право изумиоца у природна права човјека признало изумиоцу законско право на искључиво искоришћивање проналаска. И идеја о „contrat social“, која је у оно доба у Француској владала, упливисала је на уређење патентног права по споменутом француском закону. Наиме тај закон сматра, да се заштита проналаска оснива на уговору између изумиоца и државе („contrat entre l'inventeur et la société“), по ком изумилац повјери држави тајну свога проналаска а држава му за то даје као плату заштиту, да би могао кроз одређено вријеме проналазак искључиво искоришћивати.

Као што енглески има и француски закон у виду, да проналазак мора да буде проналазак за индустрију. Тако вели закон да проналазак треба да буде „tout moyen d'ajouter à quelque fabrication que se puisse être un nouveau genre de perfection.“) Вријеме трајања патента одређено је на 15 година. По истеку патента, тако истичезакон, биће проналазак слободан цијелом народу. Још једну нову корисну идеју донио је тај закон, наиме правило, да се губи право патента, ако се проналазак не искористи за извјесно вријеме.

Заслуга је опет законодавства Сједињених Држава Сјеверне Америке, да је увело тачно техничко испитивање пријављеног проналаска устројивши у ту сврху технички уређену патентну власт, да тако спријечи патентирање већ познатих проналазака. Према томе одређује американски пат. закон од год. 1836. да може само онај добити патент, чија се је пријава по извршеном испитивању показала исправном т. ј. само, гђе се је показало, да предлежи проналазак у правом смислу и да се тај проналазак може сматрати новим.

Споменути енглески, француски и америкашки патентни закони упливисали су на законодавство о патентном праву у свим другим државама. Током прошлог стољећа дошло је у скоро свим државама до законског уређења патентне заштите. Сви патентни закони, што их данас има, слажу се у томе, да се патентна заштита може дати само новим проналазацима, т. ј. умним творевинама, које употребом сила природе дају ново до сада непознато средство за задовољавање људских потреба**

У осталом разликују се још ти закони знатно, што се тиче поступка при давању патената. При томе долазе у главном у обзир три система, наиме 1. систем пријаве, 2. систем објављивања и 3. систем претходног испитивања.

Систем пријаве оснива се на начелу, да се патент даје без претходног испитивања новости или вриједности проналаска, ако је само предложени опис проналаска тако јасан, да га по томе стручњаци могу изградити или употребити. Испитивање материјалних услова за патент (новости и способности за патентирање) препушта се редовним судовима, ако дође до спора усљед тужбе на поништење патента.

Систем објављивања проналаска препушта опћинству, да прије патентирања проналаска приговара његовој новости, пошто је опис проналаска објављен и излаган.

Напокон по систему претходног испитивања не даје се патент, док држава власт не утврди, да је проналазак способан за патентирање и нов.

Сваки од ових система постоји још данас у чистој форми, т. ј. сам за се у једној или више држава. Најраширенији је систем пријаве, која се одликује по томе, што се патенти могу врло брзо одобравати, затим што организација патентних власти може бити једноставна те усљед тога могу бити трошкови управе патентних власти незнатни, а према томе и таксе за патент малене. Но с друге стране скопчана је са овим системом погубљивост, да се патентирају већ давно познати проналасци, што може имати врло штетне последице за индустрију. Овај систем важи у Француској, Италији, Шпанији, Португалу, Белгији и још другим земљама.

Систем објављивања проналазака вриједи данас у чистој форми само још у Швајцарској а систем претходног испитивања у чистој форми у Сједињеним Државама Сјеверне Америке.

Нема сумње, да потоњи систем прржа највећу гаранцију за вриједност патента. Лоша је страна овог система што захтева да се држи велики број чиновника те тако с обзиром на велике трошкове државног апарата знатно поскупљује патентну

** О појму проналаска види нарочито Kohler Hdb. стр. 83. и 203. и Lehrb. стр. 13, затим Allfeld стр. 13. и слијед. преглед о постојећим многобројним дефиницијама даје Seligshon, оп. 3 к 1.

заштиту. Судаћи по најновијем законодавству изгледа, да је превладало мишљење, да користи тачног испитивања проналаска, пријављеног за патентирање, надмашују штете скопчане са таквим системом, јер видимо, да су у новијим патентним законима спојена сва три прије споменута система, тако у пат. законима Данске, Немачке, Норвешке, Шведске као што и у аустријском пат. зак. од 11. јануара 1897.

И наша Уредба о Заштити Индустијске Својине прихватила је тај спојени систем Она је уз неке измјене преузела споменути аустр. пат. закон.

По Уредби вриједе у погледу уређења патентне заштите ова начела:

Предметом су патентне заштите нови проналасци на пољу занатске или индустријске привреде (§ 8. и 10).

Искључени су од патентне заштите проналасци, који се као такви или по својој практичној употреби противе закону или јавном моралу, или су очигледно намијењени обмани грађана, затим такви, који се искључиво примјењују при изради државом монополисаних предмета и напокон такви, који служе за људску или сточну храну или као лекарије или средства за дезинфекцију или за материје произведене хемијским путем (§ 9.).

Патент се даје првом пријавиоцу проналаска не испитавши да ли је прави творац или његов правни наследник (§ 11.). Но ако пријавилац није прави творац, дотично није законитим путем дошао до проналаска или ако је битна садржина пријаве патента узета из описа, нацрта, модела, оруђа, постројења кога другог лица или из поступка при изради који то лице употребљава без његовог пристанка, може прави творац, дотично онај, коме је узета битна садржина пријаве, приговорити пријави и тражити за се одобрење патента са првенством оспорене пријаве (§§ 94. и 98).

Пријава проналаска за патентирање треба да одговара формалним условима одређеним у § 87—89.

Сваку пријаву треба прије свега подвргнути претходном испитивању, да се утврди, да ли формално одговара и да ли је проналазак способан за патентирање (§ 91.).

Ако се нађе, да је поднешена пријава уредна и да се патент може одобрити, наређује се објава пријаве у Гласнику Управе за Заштиту Индустијске Својине и излагање пријаве са њеним прилозима (опис, нацрт и т. д.) код Управе на разгледање (§ 93.).

Против траженог патента може сваки у року од два мјесеца од дана објаве пријаве из у Уредби таксативно набројених разлога приговорити (§ 94.). Против рјешења, којим се пријава одбија или патент одобрава, може се пријавилац дотично приговорити жалити (§ 99.).

Кад рјешење о одобрењу патента постане правомоћним (извршним), треба одобрење патента обзнанити у Гласнику и патент уписати у патентни регистар. Уз то се власнику патента издаје нарочита патентна исправа (§ 100.). И у случају ако се пријава послје објаве одбије или повуче, треба то обзнанити у Гласнику (§ 102.).

Дејство је одобреног патента, да власник патента има право искључиво искоришћивати проналазак (§ 8). Но патент не важи према ономе, који је без патента већ у вријеме пријаве савјесно (у доброј вјери) али не јавно употребљавао исти проналазак у нашој земљи или је припремио све што је потребно, да се својим проналаском може користити (§ 14).

Власник патента заштићен је од повреда патента на тај начин, да може тужити пред грађанским судом за обустављање повреде и накнаду учињене штете и изгубљене добити, а ако је повреда учињена намјерно може и тражити кажњавање повредиоца (§§ 147—149.).

Ова се заштита даје као привремена већ од дана објаве патента. Привремена се заштита губи, ако не дође до одобрења патента (§§ 93, став. 3. и 102.).

Патент престаје по истеку законског рока за важност патента (15 година), затим кад се власник патента одриче свога права и напoкон кад се не плаћа годишња такса за патент (§ 31.).

За проналазак, којем је циљ поправак или усавршење већ патентираниг проналаска може се тражити допунски патент, за који се плаћа мања такса (§§ 11. и 155.). Допунском је патенту трајање исто као што и основном патенту (§ 19.).

Патент ће се на тражење поништити, ако се докаже, да предмет проналаска није способан за патентирање или да је патентирани проналазак предмет кога раније пријављеног патента, а опозваће се, ако се докаже, да власник патента није творац проналаска нити је законитим путем до њега дошао, или да је битна садржина пријаве проналаска узета без одобрења другог лица из његових описа, нацрта, модела, оруђа или постројења или из поступка при изради, које оно употребљава. Поништавање патента може тражити свако а опозивања само творац проналаска, дотично његов правни наследник а у случају присвојене садржине пријаве из описа, нацрта и т. д. другог лица само оштећени.

Ријешење о поништавању има за посљедицу, да се патент сматра поништеним од дана пријаве, дoчим у случају опозивања патента може тужилац тражити, да се патент пренесе на њега а ако то не учини, престаје патент важити (§§ 33. и 34.).

Патент се може одузети, ако се за три године од дана обзнане одобрења патента не искоришћава у довољној мјери.

у нашој земљи нити су у овом року учињене потребне припреме за такoва искоришћавања (§ 32.).

За рјешавање о одобравању или оспоравању (одузимање, поништавање или опозивање) патента надлежна је Управа за Заштиту Индустријске Својине, код које су предвиђене двије инстанције (§§ 66. и 72.).

У поступку пред Управом морају они, који не станују у нашој земљи имати пуномоћника, који станује у нашој земљи (§ 75.). Као заступници могу фунгирати само адвокати, патентни инжењери, који су наши држављани (§ 76.).

За рјешавање спорова ради повреде патента надлежни су грађански судови, који су по дотичним поступцима надлежни и за трговачке спорове (§ 147.).

За казнени прогон због намјерно учињене повреде надлежни су у покрајинама, које су биле дијелови Аустрије дотично Угарске редовни казнени судови, који имаду да поступају по односним одредбама досадашњег аустр. дотично угарског патентног закона (§ 148.). Насупрот томе је на територији Босне и Херцеговине надлежна за казнени прогон намјерно учињене повреде она власт, која је преузела дјелокруг бивше земаљске владе у стварима обрта и индустрије, (т. ј. садашње одјељење Министарства Трговине и Индустрије за Босну и Херцеговину) и то по Наредби бивше земаљске владе за Б. и Х. (одобреној рјешењем тадашњег владара) од 20. јуна 1880. о привилегијама (Зборник закона и наредба за Б. и Х. год. 1878—80., I. св. 632.), која није укинута Уредбом*** дочим на територији Србије и Црне Горе нема казног прогона за овакав деликт, јер на овом територију није до сада била законом уређена патентна заштита а у Уредби самој није у овом смјеру никаквих прописа предвиђено.

Патентно право спада у скуп т. зв. права на материјалним (нетјелесним) стварима, у која се поред патентног права још убрајају ауторско право, право мустре и модела, право жигова и још неколико сличних права.

И ако се сва та права приказују као односи приватно-правне природе, нису још нашла мјеста у приватно-правном систему. Томе је разлог то, што се наш уобичајени приватно-правни систем оснива на римском праву а онеме су то посве непознате правне појаве, јер их је истом створио нови господарствени живот, како се је он развијао у XIX. стољећу под упливом парне силе и електрицитета.

Сви ти правни односи уређени су посебним законима, који су само формалном уређењу ових институција посветили

*** Уредба пустила је из вида, да постоје у Босни и Херцеговини посебни прописи о патентима. А јер се види из § 148. Уредбе, да је тенденција Уредбе у овом смјеру оставити на снази прописе, који су до сада врједили у појединим дијеловима наше државе, мора се узети, да у Босни и Херцеговини у том погледу врједи и надаље споменута наредба.

довољну пажњу, а што се тиче приватно-правних питања, то су се само мимогред неких дотицали и да их нису привели подесном ријешењу.

Посљедица је тога, да влада несигурност о томе, да ли и у колико се начела приватног права могу примјењивати на ове правне појаве.

Наука патентног права није још дошла до јединственог схваћања ни о суштини права патента. Док га једни сматрају правом својином, виде други у њему апсолутно имовинско право негативног карактера а трећи опет право личности. Има и таквих, који му у опште поричу карактер субјективног права. Исто разлижење мишљења видимо у скоро свим приватно-правним питањима, која се овђе показују.

Ово стање налаже науци дужност, да се што интензивније бави с овим питањима, да им нађе ријешење, које ће најбоље одговарати потребама правног саобраћаја и тиме уједно покрчи пут за потребну изградњу законодавства у овој области.

Након ових опћих примједба прећи ћемо на питања, која су предметом ове расправе.

Та су питања: 1. Право изумиоца прије одобреног патента, 2. патентни регистар и његов правни значај и 3. суштина и садржина лиценце.

I. Право изумиоца прије одобреног патента.

1.) Патентно право има свој разлог у зачетништву. Изум је материјална подлога патентног права. За то настаје начелно то право довршеним изумом или боље рекавши остварењем изумилачке идеје. Но позитивно право није провело ово начело, него веже постанак патентног права за формални акт, наиме за одобрење патента (подјелу патента) по јавној власти. Први је разлог оваковом формалном уређењу патентног права хисторички развитак овог права. Као што је већ у уводу споменуто, давала се правна заштита проналазака с почетка актима милости владара (привилегијама) наредбама обртно-полицијске природе. А кад се је показала потреба, да се законом уреди право изумиоца, гледало се је на практични циљ а разлог и суштина права нису се испитивали. Зато имају први закони обртно-полицијски карактер, који се показује нарочито у томе, што је право изумиоца на заштиту уређено као формално право јавно-правног карактера.

Да се је пак ово формално право одржало, за то има и стварних разлога. Дјела литературе и умјетности испуњена су као творевине фантазије цијелом личношћу аутора те тако носе већ на себи обиљежја сопствености. Изуми пак, који су крећу у области природних сила, одређени су стварношћу (реалношћу) природе. Они нису дакле личне нарави те стога и не носе на себи обиљежја сопствености. За то треба у по-

гледу њих формални акт, да се тиме јавности докаже, да постоји заштитно право.¹

Осим тога је обзиром на споменуто природу изума могуће, да више лица независно изуме исти изум, што је по правилу искључено код естетичких творевина фантазије. Тако може више лица тражити искључиво право на исти проналазак. И то је разлог да се стицање права веже за формални акт, јер се тешкоће, које настају од тога, што више лица тражи искључиво право, могу уклонити само на тај начин, ако се утврди ред првенства, а то захтијева, да изумилац пријави свој проналазак јавној власти.

За то заузима законодавство скоро свих културних држава становиште, да се проналаску даде потпуна заштита само онда, ако је пријављен и потврђен или одобрен од јавне власти формалним актом т. зв. патентом (brevet d'invention).

2.) Уређење патентног права на формално-правној подлози има за посљедицу, да је изумилац, и ако је стварно он повлашћен, потиснут у позадину, јер је по закону битно само то, да се пријави проналазак. За то добије у случају, ако је више лица пронашло исти изум, патент онај, који је проналазак први пријавио а не онај, који га је први изумио (§ 90. Уредбе).²

У којем је односу пријавилац према изумиоцу, то се не испитује (§ 11 Уредбе). Пријавилац стиче патент са снагом и према изумиоцу, осим ако је протуправно дошао до пријављеног проналаска. Но ипак произлази из закона, да је изумилац баш онај, кога закон хоће да штити и да се само из практичних разлога узима, док се не докаже противно, да је пријавилац проналаска прави овлашћеник (§ 11, ал. 2, Уредбе), да се тако уштеди патентној власти испитивање истинитости тврђења пријавиоца, да је творац пријављеног проналаска, јер је таково испитивање скопчано са великим тешкоћама не само за патентну власт, него и за самог изумиоца. Осим тога може потоњи трпјети знатну штету од тако дуго-трајног поступка.

Да закон хоће да штити право изумиоца показује се по томе, што му даје право приговора против пријављеног патента, да тако спријечи одобрење патента. Наиме тај приговор има за посљедицу одбијање пријаве патента, ако је приговор предан у одређеном року т. ј. у року од два мјесеца од дана, када је пријава патента објављена и изложена, и ако се покаже оправданим т. ј. ако се докаже, да је пријавилац противправно присвојио његову изумилачку идеју (§ 94. и 98. Уредбе).

А ако је патент већ одобрен, може прави творац тра-

¹ Osterrieth Urh. стр. 387. и Kohler-Dernburg стр. 244.

² По американском праву одлучно је, ко је први изумио проналазак а не момент пријаве.

жити опозивање даног патента, и то из истих разлога, из којих је могао приговорити пријави патента (§ 34. Уредбе).

У једном и другом случају, т. ј. ако успије са приговорима дотично са тужбом ради опозивања патента може он у року од тридесет дана по саопштењу рјешења о одбијању пријаве дотично о опозивању већ даног патента тражити, да се патент одобри њему, дотично да се већ дани патент пренесе на њега (§§ 34 и 98. Уредбе).

Истина је да закон даје ово право не само правом творцу него и сваком посједнику проналаска. Но то је учињено за то, да проналазачу олакша доказ права и јер ће се ријетко догађати, да посједник проналаска није прави овлаштени.³

3. Споменуто формално-правно уређење патентног права доноси са собом, да патент зак узима у обзир проналазак истом од момента, кад пријавом за патентирање долази у оквир патентне уредбе. Но из одредаба закона о појму и биству патента долази до јасног изражаја, да сваки проналазак, који

³ Allfeld стр. 24. Osterrieth Lehrb. стр. 80. и слијед. тврде, да пат. зак. не признаје право изумиоца прије пријаве проналаска за патентирање него само државну (посјед) проналаска, којој даје заштиту. Ово становиште могло би вриједити за њем. пат. право али свакако не за наше нити за аустр. пат. право, јер док њем. пат. зак. даје право приговора, односно право тражити поништење већ даног патента само у случају, ако је битна садржина пријаве проналаска узета без одобрења приговоритеља, односно тужитеља из његових описа, нацрта, модела, оруђа или постројења или из поступка при изради, који он употребљава, дакле само оном, који се налази у државини (посједу) проналаска односно описа, нацрта и т. д. (§ 3., ал. 2. и § 10., тачка 3. њем. пат. зак.), дотле даје наша Уредба по узору а. п. з. ово право и посједнику (држаоцу) проналаска и творцу, односно његовом правном наслједнику (§ 34., тачка 1. и 2. у вези са ал. 3. истог § и § 94. тачка 4. и 5. у вези са ал. 4. истог § Уредбе и §§ 24. и 58. а. п. з.).

Услови за тражење једног и другог су различити. Творац (ње ов правни наслједник) има доказати, да пријавилац, односно власник већ одобреног патента није сам творац проналаска нити је до њега дошао законитим путем а он да је творац односно његов прави наслједник. Други не треба доказати, да је творац, него само то, да се је прије пријавитеља односно власника већ одобреног патента налазио у посједу (државини) проналаска, односно описа, нацрта и т. д. а да је пријавитељ, односно власник патента (или његов предник) узео битну садржину своје пријаве из тог описа, нацрта и т. д. У другом је случају дакле довољан доказ бољег права. То не искључује, да оном, који је успио таквим приговорима или тужбом ради опозива патента, оспори опет трећи патент, јер има боље право. (Allfeld стр. 68). На примјер А. је узео битну садржину своје пријаве из описа, нацрта и т. д. Б-а, но Б није ни сам дошао законитим путем до тих описа, нацрта и т. д. него их је протуправно отео Ц-у. У таквом случају може додуше Б иступити против А-а, али Ц може иступити против Б-а. За то одређује § 5., ал. 2., а. п. з. да, ако је проналазак редом узет по једном посједнику (држаоцу) од другог без одобрења, има у случају спора предност старији посједник (држаоц) проналаска. Ову одредбу није додуше преузела наша Уредба. Но то вриједи и за наше право, јер се то само по себи разумје.

показује по закону утврђена обиљежја представља правно добро способно да буде предметом правне заштите.⁴

По садржини не разликује се право из изума од патентног права. Право из изума садржава и прије пријаве проналаска за патентирање овлашћење на искључиву употребу проналаска, јер се проналазак представља као ново правно добро, које је изумилац створио, те стога подвргао свом искључивом економском искоришћавању. Ограничено је право из изума прије пријаве патента само у погледу дате му правне заштите, јер тек патентом добија изумилац правну могућност бранити искључивост употребе против сваке повреде од неовлашћеног лица.⁵

Према томе право изумиоца и прије пријаве проналаска за патентирање јесте имовинско право, које само није још потпуно заштићено. Као таково може ово право бити предметом правног промета. Изумилац може то своје право и прије патента преносити уговором или одредбом посљедне воље на треће особе Исто тако прелази на наслједнике.⁶ Нарочито може се таково право дати у трговачко друштво као улог, па је друштво овлашћено и пријавити проналазак за патентирање у властито име, ако је као улог предано у власништво друштва.⁷

Уредба истиче додуше само пријављени проналазак, односно право из пријаве као предмет преноса,⁸ из чега би се могло закључити, да Уредба не признаје право изумиоца прије пријаве као предмет правног промета, но из одредаба §§ 11. и 12. Уредбе произлази јасно, да Уредба признаје право изумиоца и прије пријаве патента предметом правног промета, јер се у овим одредбама вели, да право на патент може добити проналазач, његов наслједник или пријемник права (т. ј. сингуларни сукцесор).

Правни посао, на основу којег неко препушта другом проналазак уз наплату, ваља сматрати купопродајом или промјеном (§ 1045., 1053. о. г. з., дотично §§ 632., 641. с. г. з.), јер се ти правни послови односе на ствари а под именом.

⁴ Види § 8. Уредбе, затим Bettelheim стр. 137. и Osterrieth Lehrb. стр. 82.

⁵ Bettelheim стр. 137.

⁶ Gierke стр. 887., Kohler Hdb. стр. 262., Bettelheim стр. 138., Allfeld стр. 113., Osterrieth Lehrb. стр. 82., Seligsohn стр. 75.

⁷ Bettelheim стр. 140., Seligsohn стр. 75. и рјеш. њем. R. G од 7. априла 1893., њем. P. Bl. 1893., стр. 481.

⁸ Види § 23. Уредбе. Једнако § 18. а. п. з. Насупрот томе одређује § 6. њ. п. з., да право на патент и право из патента прелази на наслједнике а могу се преносити уговором или одредбом посљедне воље на треће особе. „Право на патент“ обухваћа по владајућем мишљењу у њем. литератури не само право из пријаве него и право изумиоца прије пријаве проналаска за патентирање, испор. у предњој опасци цитиране ауторе.

„ствари“ разумијева грађ. зак. све оно, што има имовинску вриједност (види § 285. о. г. з., § 182. с. г. з.)⁹ Али, пошто се овђе ради о нетјелесним стварима, може предаја бити само по смислу § 427. о. г. з. (§ 288. с. г. з.) сходним знаком, као што је предаја описа, нацрта, модела, оруђа или постројења, дакле онога, што ће му омогућити разумјевање изумилачке идеје те израду и употребу проналаска.¹⁰

То вриједи и онда, ако пренос није извршен реалном трдџијом описа, оруђа и т. д. него увођењем у проналазак и то упутом друге странке или уређењем њезиног предузећа, јер није служба, коју је изумилац чинио другој странки упутом или уређењем њезиног предузећа предмет уговора, него је предмет уговора и у оваким случајевима сам проналазак као и материјална ствар.¹¹

Пренос може бити у потпуном или у ограниченом опсегу. Може се преносити право као такво или само дозволити употреба проналаска.

Ако изумилац пренесе своје право као такво, стиче купац (пријемник) право пријавити проналазак за патентирање у властито име и оспорити сваком, који је неовлашћено пријавио проналазак за патентирање, право на патент путем приговора, а ако је патент већ одобрен, путем тужбе ради опозивања патента те тражити, да се патент даде њему, односно већ одобрени патент пренесе на њега (§§ 11., ал. 1, 34, ал. 3. и 5., § 94., ал. 4. и 98. Уредбе).

Ако је пак проналазач продао свој проналазак неколицини лица, биће одлучно, ко је прије пријавио проналазак за патентирање. С тога неће онај, који је проналазак купио, у случају, ако је исти проналазак продан трећем лицу, моћи оспорити том трећем, који је проналазак прије њега пријавио, право на патент, јер тај није противправно дошао до проналаска. У таквом случају не преостаје му друго, него да се држи проналазача.

Ако се право изумиоца прода послѣје учињене пријаве, онда је положај купца много повољнији, јер се тај пренос може пријавити Управи за Заштиту Индустијске Својине која ће, ако патент одобри, издати патент непосредно на име купца, као новог власника (§ 23. Уредбе).

Онај, који је купио проналазак а није дошао до патента, јер је исти проналазак продан другом а тај га је прије њега

⁹ Bettelheim стр. 138., Adler стр. 518., Kohler Hdb. стр. 262.

¹⁰ Bettelheim стр. 138., Kohler Hdb. стр. 262., Seligsohn стр. 75. мисле, да се предаја права изумиоца имаде извршити по начелима, која вриједи за предају права. Једнако рјеш. њем. R. G. у Jur. Wochenschrift 1896., стр. 192.

¹¹ Bettelheim стр. 138. За то није исправна тврдња Brunsteina. Patent-reform in Oesterreich 1894., стр. 39., да право изумиоца прије пријаве може бити само предметом облигационих односа.

пријавио за патентирање, моћи ће по § 14. Уредбе стећи, ако не право искључивог искоришћивања проналаска, које припада једино првом пријавитељу, барем право користити се проналаском за потребе свога промета, ако је у вријеме пријаве од стране другога већ употребљавао тај проналазак (али не јавно, јер ако је то учинио јавно, искључиће по § 10. тач. 2. Уредбе одобрење патента) или је у оно вријеме барем већ припремио све, што је потребно, да се својим проналаском може користити.

Ограниченог преноса права на патент може бити тако, ако изумилац уступи купцу идеални дио свога права. У овом случају пријавиће изумилац и купац проналазак заједно а добиће патент као заједничко право (§ 18. Уредбе). Но ограничени пренос може бити, што је обичније, и тако, ако му уступи уживање права или му да право употребе проналаска, т. зв. лиценцу. У случају, ако је уступљено само уживање права или је уступљено само право употребе проналаска, биће једино изумилац овлашћен да тражи патент а онај, коме је уступљено уживање или дана лиценца, тражиће, кад буде одобрен патент, по § 28. Уредбе упис права уживања патента, односно лиценце у регистар. Истом овим уписом важиће уступљено право и према трећим лицима. То значи, да у случају, ако изумилац уступи право уживања трећем лицу а тај трећи прије њега тражи упис права у патентни регистар, биће у границама уступљеног права једино овлашћени само тај трећи (То пак не вриједи за лиценцу. Види о томе III. одјељак, тачка 4.).

Тако се исто неће онај, коме је изумилац уступио право уживања или дозволио употребу проналаска, моћи позвати на то према трећем лицу, које је као сингуларни сукцесор (пријемник) изумиоца пријавило патент и постало власник патента. Но остаће ономе, коме је изумилац уступио право уживања или дозволио употребу проналаска (лиценцу) по § 14. Уредбе право користити се и даље проналаском за потребе свога промета, ако је већ у вријеме пријаве патента употребљавао тај проналазак или већ припремио све, што је потребно, да се може користити проналаском.

Изумилац, који је уз плату пренио своје право на патент или уз накнаду уступио само уживање припадајућег му права или употребу проналаска (лиценцу) јамчи за недостатке уступљеног права по односним прописима опћег грађанског права.¹²

¹² По томе биће мјеродавни на територију, где данас важи аустр. опћ. грађ. зак. са новелама (т. ј. у Далмацији, Словенији или на подручју Истре, које нам је припало) §§ 922. до 933. о. г. з. са преинакама т. зв. треће новеле о. г. з. од 1916. год. затим на територију, гђе данас формално, односно фактично, односно субсидиарно важи аустр. опћ. гр. зак. по стању прије новела (т. ј. у Хрватској и Славонији, Војводини и Босни и Херцеговини) споменути прописи без споменутих преинака, на тери-

О јамству за недостатке код споменутих уговора, којим је предмет проналазак, ваља овђе још споменути ово:

Ако изумилац прода своје право као таково прије пријаве патента, јамчи он прије свега за опстанак права т. ј., да је проналазак по §§ 8., 9. и 10. Уредбе способан за патентирање и да неће трећи моћи приговорити пријави патента. Што се напосе тиче способности проналаска за патентирање, мора се узети, ако није противно доказано, да је изумилац, који је продао своје право прије пријаве патента, продао проналазак способан за патентирање а не само изумилачку идеју, коју треба тек остварити. Разумије се само по себи, да јамчи и онда, ако своје право пренесе на треће лице а тај трећи прије првог купца пријави проналазак за патентирање.

У свим споменутих случајевима моћи ће тражити разријешење уговора по смислу § 932 о. гр. з., дотично по § 555 с. гр. з.¹³ Исто вриједи, ако купац додуше добије патент, али се патент последије прогласи ништавним. Друго је питање, да ли купац у таквом случају може тражити, да му се врати све оно, што је дао за пренос права.

О овом питању разилазе се мишљења. У њемачком патентном праву заузимају једни становиште, да купац не може у таквом случају одступити од уговора, јер је уживао патент до његовог поништења, него он може само тражити примјерно снижење куповине према броју година, за које губи то уживање.¹⁴ Напротив мисле други, да купац може и у таквом случају одступити и тражити повратак цијеле куповине. Ово се друго

торију Србије §§ 544—558. о. г. з. а на територију Црне Горе чл. 232. до 250. црн. општ. имов. законика.

Ваља споменути, да су новелом о. г. з. од 1916. год. битно преиначене само одредбе о недостацима код стоке а осим тога само је неким одредбама, о којим су се у теорији и пракси појавила различна схватања, дата јаснија стилизација. Детаљно о јамству за недостатке по прописима о. г. з. у мојој расправи: „Zur Lehre von der Gewährleistung nach österr. allg. Privatrecht“ у Grünhuts (Wiener) Zeitschrift für Privat- und öffentliches Recht, св. 39. (1912.), стр. 515. и слиједиће, гдје су на страни 645, и слијед. споменуте и преиначе по новели односно по нацрту новеле, затим Krainz-Ehrenzweig, System des österr. allg. Privatrechtes V. издање, 2. свеска, 1. половици, §§ 321—325, VI. издање исте свеске овог дјела обрађено је већ по новелама. Да се прописи грађ. пр. о јамству за недостатке односе и на нетјелесне ствари види образложење у мојој расправи стр. 577. и слиједиће, затим Krainz-Ehrenzweig (V. изд.), § 321., стр. 127.

¹³ У аустр. теорији је додуше спорно, да ли § 932 вриједи и за правне мане (за случајеве евикције) и овђе заступано мишљење превађаје у теорији и јудикатури (види о овом питању потанко моју расправу „Gewährleistung“ стр. 638. и слиједиће, затим Krainz-Ehrenzweig § 323 под II). За српски гр. з. заступа Лазар Марковић у свом извању срп. гр. з. примједбе уз § 555., стр. 253. мишљење, да се у случају главних физичких мана може тражити разријешење уговора а у случају правних мана само накнада штете. У осгалм нема по резултату особите разлике између ових двају становишта.

¹⁴ Тако нарочито Gierke стр. 880. оп. 100.

мишљење образлаже тиме, што поништење има повратну моћ. а то значи не само да привидни власник патента не може последије поништења иступити против оних који вријеђају његово право него шта више да се морају укинути до поништења изречене осуде против лица, која су вријеђала његово привидно право. Према томе ограничује се право купца на фактичну употребу патента без искључивости. Стога нема по овом мишљењу разлога, да се са патентом, који је касније поништен друкчије поступа, него са проналаском, који се прода као наводно патентиран а покаже се, да мањка патент.¹⁵

У њемачком праву је додуше законска подлога, на којој треба да се ријеша ово питање другојачија но што у нашем праву, јер је по њем. грађ. зак. јамство за правне недостатке уређено према прописима о последицама неиспуњења уговора (види § 440. у вези са §§ 320. до 327. њем. грађ. з.) Но ипак стоји питање, о којем је овђе говор, у главном једнако за наше право као што и за њем право. Јер и са гледишта разријешења уговора за случај поништења патента настаје питање, да ли се има купцу вратити цијела куповина или само онај дио, који преостане, пошто буде одбијен еквивалент за вријеме фактичног уживања.¹⁶

Ја сматрам прво мишљење оправданим из ових разлога: Истина је, да поништење патента ствара стање, као да патент није никада постојао. Но то не може нипошто укинути чињеницу, да је патентна заштита заиста постојала.¹⁷ Ако је купцу до поништења патента заиста омогућено, да под патентном заштитом искоришћује патент, онда је продаваоц до оног момента све дао, на што је био обвезан, ма да патентна заштита правом није припадала. Стога је купац са своје стране дужан накнадити то, што је фактично уживао.¹⁸

Купац могао би само у оним случајевима тражити, да му се врати све оно, што је дао за уступљено право, ако се патент поништи, јер се је показало, да проналазак није у опште способан за патентирање, јер у овом случају није продавалац проналаска са своје стране ништа дао.¹⁹

Од недостатака, за које продаваоц мора да одговара а који се не тичу самог опстанка права, ваља истаћи случај, ако припада трећем по смислу § 14. Уредбе прије споменуто право и надаље употребљавати проналазак за потребе свога промета, јер га је већ у вријеме пријаве патента у доброј вјери (савјесно) употребљавао или је све припремио, што је

¹⁵ Тако нарочито Kohler Hdb. стр. 582. и Allfeld стр. 118.

¹⁶ Види моју споменуту расправу „Gewährleistung“ стр. 655. и слијед.

¹⁷ Seligsohn стр. 154., Damme стр. 396., који додуше ово питање расправљају у вези са лиценцом.

¹⁸ Seligsohn I. c., Damme I. c.

¹⁹ Seligsohn I. c. и рјеш. њем. R. G. у Jur. Wochenschrift год. 1905., стр. 119.

потребно да се с њим користи, затим случај, ако се покаже, да је патент зависан од ранијег патента (§ 11. предзадња алинеја Уредбе).

А ако је изумилац уступио само уживање свога права или употребу проналаска, јамчиће ради недостатака онда, ако и трећем уступи уживање свога права или употребу проналаска на начин, да се тиме искључује или организује у већој мјери него би то смјело бити по уговору уживање или употреба проналаска првог контрахента

4.) Пита се, да ли право изумиоца прије одобреног патента може бити предметом залога.

§ 24. Уредбе одређује, да се може залагати не само право патента него и право из пријаве патента.

Тиме признаје Уредба сама, да се може залагати не само патент, него и право изумиоца на патент. Доследно томе мора се узети, да се може залагати и право изумиоца прије пријаве патента, јер између права изумиоца прије и после пријаве за патентирање нема битне разлике.

Ако се призна, да се право изумиоца и прије пријаве може преносити и да је способно да буде предметом стварно правних аката, мора му се досљедно томе и признати способност бити предметом залога. Приговор, да проналаску прије патентирања мањка потребна одређеност (тако Мотиви § 19. а. п. з.) не стоји, јер за могућност залагања је мјеродавно само то, да проналазак као такав како се представља по довршеној концепцији, показује толико одређености, да је могуће залагање преносом проналаска.²⁰ А то ће се признати, да проналазак може и прије патентирања, дотично и прије пријаве показати такову одређеност. За то се мора узети, да је право изумиоца и прије пријаве способно, да буде предметом залога.²¹

Право залога стиче се предајом на исти начин, као што и при продаји (као што на примјер предајом описа, нацрта модела, оруђа или постројења) са изричитим или мучке даним ограничењем, да то буде само у сврху залагања (§ 452 о. г. з., § 308 с. г. з.).²²

Д р Бертолд Ајснер.

(Наставиће се)

²⁰ Bettelheim, стр. 139.

²¹ Исто мишљење Kohler Hdb. стр. 263, 528, Seligsohn стр. 75., Allfeld стр. 115., Bettelheim стр. 139. Противног мишљења Klostermann, коментар њем. пат. зак. (1879.) стр. 164. Schanze у Archiv für öffent. Recht св. 2., стр. 174., Brunstein цит. дј. стр. 39. и Motivi уз § 19. а. п. з.

²² Bettelheim, стр. 139.

IV Из горњег се види, са колико се је обилажења покушало, да избегне неправичан резултат акцесорне природе саучешћа у погледу *субјективних* квалифицирајућих и привилегирајућих момената. Сва су међутим ова заобилажења непотребна у *продеобном* систему, т. ј. ако се кривично дело схвати *објективно* и *кривац* сматра као самосталан кривично-правни појам, пошто се тада поменути субјективни моменти појављују као саставни део, не кривичног дела, већ *кривца*, те се према томе могу урачунати само онеме код кога се нађу. Они се у овом систему појављују као саставни део виности, дакле *другог* елемента кривца.

То исто важи наравно и у погледу осталих личних посебних олакшавних и отежавних околности, за које би изгледало правично, да се урачунавају само онеме код кога се стеку. То је случај нарочито с повратом, с навиком и с делањем по занимању и занату. Као што се је видело, према неким писцима, законодавствима (бар по мишљењу неких тумача истих) и пројектима то би било правично у погледу свију личних посебних олакшавних и отежавних околности.

Д-р Тома Живановић.

СТУДИЈЕ ИЗ ПАТЕНТНОГ ПРАВА

Садржај: Увод, I. Право изумиоца прије одобреног патента. II. Патентни регистар и његов правни значај. III. Суштина и садржина лиценде.

Ако се призна, да се право изумиоца и прије пријаве може преносити и да је способно, да буде предметом стварно — правних аката, мора му се досљедно томе и признати способност бити предметом залога. Приговор, да проналаску

пошто се они појављују и као помагачи). Правдање т. зв. система личности неправичношћу, да се посебне личне отежавне и олакшавне околности извршиоци урачунају саучесницима, који их немају је у толико чудноватије, што ови писци узимају, доследно у осталом акцесорној природи саучешћа у дводеобном систему, да се те околности, (н. пр. својство сина код убиства), кад се не налазе код извршиоца, већ само код саучесника, не могу ни овима урачунати. Тако н. пр. *Garraud*, *Traité* 3 166, наводи као разлог то, што се, вели, квалификација и тежина кривичног дела црпу у личности извршиоца а не саучесника, чиме прећутно признаје, да поменуте околности чине од једног кривичног дела нарочиту врсту тог кривичног дела.

прије патентирања мањка потребна одређеност (тако Мотиви § 19. а. п. з.) не стоји, јер за могућност залагања је мјеродавно само то, да проналазак као такав како се представља по довршеној концепцији, показује толико одређености да је могуће залагање преносом проналаска.²⁰ А то ће се признати, па проналазак може и прије патентирања, дотично и прије пријаве показати такову одређеност. За то се мора узети, да је право изумиоца и прије пријаве способно, да буде предметом залога.²¹

Право залога стиче се предајом на исти начин, као што и при продаји (као што на примјер предајом описа, нацрта, модела, оруђа или постројења) са изричитим или мучке даним ограничењем, да то буде само у сврху залагања (§ 452. о. г. з., § 398. с. г. з.).²²

Док сам изумилац може залогати своје право и прије пријаве проналаска за патентирање, дотле може то право бити предметом овршног залога истом иза пријаве патента, јер прије пријаве је изум дио личности. Док изум није пријавом изишао из сфере личности изумиоца, мора бити препуштено његовој одлуци, дотично одлуци његових наследника, да ли ће се изум пустити у јавност или ће се чувати тајна изума, дотично, да ли ће чинити изум имовинским објектом или не. Али чим је проналазак пријављен за патентирање, мора се узети, да га је изумилац одредио имовинским објектом те с тога може и бити предметом пљенидбе (овршног залога).²³

Ако је право изумиоца још прије пријаве пренешено на другог, онда може бити предметом овршног залога, јер је у руци другог чисто имовинско право.²⁴

Овршна пљенидба извршиће се једнако као што и пљенидба којег права т.ј. забраном располагања правом.

Под истим условима спада то право у стечајну масу т.ј. оно се може сматрати као имовина изумиоца и као таква узети у стечајну масу истом послје пријаве проналаска за патентирање, јер прије тога није имовински објект.²⁵

²⁰ Bettelheim, стр. 139.

²¹ Исто мишљења Kohler Hdb. стр. 263, 528, Seligsohn стр. 75., Allfeld стр. 115., Bettelheim стр. 139. Противног мишљења Klostermann, коментар њем. пат. зак. (1879.) стр. 164. Schanze у Archiv für öffent. Recht св. 2., стр. 174., Brunstein цит. дј., стр. 39. и Motivi уз § 19. а. п. з.

²² Bettelheim, стр. 139.

²³ Kohler Hdb., стр. 264., Lehrb., стр. 188., 228., Allfeld, стр. 119, Seligsohn, стр. 75., Osterrieth Lehrb., стр. 82. и рј. њем. RG. и њем. P. Bl. св. 9., стр. 140.

²⁴ Allfeld I. с.

²⁵ Allfeld I. с.

5.) Од начела, да право на патент припада само творцу или његовом правном наслѣднику (универсалном или сингуларном сукцесору) има изузетак у случајевима, гдје су чиновници, службеници или радници којег обртног или индустријског предузећа израдили проналазак у служби.

И овђе вриједи начело, да право на патент припада творцу. Но обзиром на посебни однос, у ком се налази службеник или радник предузећа, предвиђају патентни закони изузетак од овог начела у случајевима, гдје се може узети да је дотични већ унапријед и ћутке пренио своје право на послодавца или се је обвезао у овом смјеру радити у његовом интересу као његов заступник.

Тако одређује § 12. Уредбе, да ће се послодавац сматрати власником проналаска, које израде радници или службеници предузећа у служби, ако је то предвиђено уговором или службеним прописима или ако су специјално ангажовани ради тога, да раде на проналасцима те врсте.

По опћем схваћању ваља сматрати, да је неко специјално ангажован да ради на проналасцима, не само онда, ако је ангажован баш за то, да изуми становити проналазак у интересу предузећа, него и онда, ако по његовом положају у дотичном предузећу спада у круг његовог рада, да ради на проналасцима те врсте, дакле ако таково дјеловање сачињава дио његовог физичког или умног рада, на који се је по службеном уговору обвезао, н.пр., ако је неко ангажован, да усавршава техничке методе и поступак при производњи у дотичном предузећу.²⁶

Према споменутом неће се намјештеник или радник извјесног обртног или индустријског предузећа сматрати власником проналаска, који је израдио, у овим случајевима:

²⁶ Allfeld, стр. 26., види још Kohler Hdb. стр. 234. и Lehrb. стр. 87 и слијед.

Слично Osterrieth Lehrb., стр. 84 и Damme стр. 242. Потоњи истиче, да се питање, да ли проналазак учињени по службенику има да припадне њему или предузећу, не може у сваком случају ријешити једино на основу утврђења уговора између предузећа и намјештеника, него треба да се при рјешењу овог питања темељито испита суштина службеног односа или наложеног посла вања и из тога изводити вољу странака при склапању уговора о служби. Што је виша положај намјештеника у предузећу, с тим већом оправданошћу може се узети, да је позван и дужан посвећивати своје умне способности служби предузећа. Bolze, Rechte der Angestellten und Arbeiter (Leipzig 1907.), стр. 57. мисли, да је одлучно, да ли је намјештеник изум, који је пронашао, израдио у свом положају као намјештеник или радник предузећа.

1. Ако је проналазак израђен у служби а уговорено је већ унапријед и за све случајеве и то или посебним уговором или службеним прописима, да израђени проналасци припадају предузећу;

2. ако рад на проналасцима те врсти спада у круг рада, на који је дотични по свом положају или по уговору обвезан;

3. ако је дотични специјално ангажован за то, да ради на становитом проналаску у корист предузећа.²⁷

У свим споменутих случајевима прелази право изумиоца непосредно, дакле без потребног преноса по изумиоцу на послодаваоца. Проналазач је у овом случају, може се рећи, само заступник послодавца те је тако само послодавац овлаштен пријавити проналазак за патентирање.²⁸

Но може бити, да је уговорено међу странкама, да има службеник проналазак само понудити послодавцу, који ће се истом одлучити, да ли ће примити проналазак и пријавити за патентирање или ће га препустити службенику. У таквом случају стиче послодавац само облигаторно право на пренос изума те истом по преносу стиче право на патент.²⁹

Ако је неко специјално ангажован за то, да изради извјесни проналазак у интересу предузећа, онда је свеједно, да ли је тај проналазак израдио у просторијама предузећа или изван њих.

Разумије се само по себи, да ће проналазак безвјетно припасти послодавцу у оним случајевима, гдје је послодавац по њем самом конципирану изумилачку идеју дао својим службеницима на техничку израду.

У колико би положај службеника имао бити мјеродавним за просуђивање питања, да ли би се имао сматрати власником проналаска изумилац или послодавац, разумије се само по себи, да проналазак не прелази на послодавца, ако се не тиче производне гране дотичног предузећа (н. пр. ако је тех-

²⁷ Ова су начела заступана у многобројним рјешењима њем. R.G., која су цитирана у Allfeld, стр. 27. при крају, Kohler Lehrb. стр. 88. оп. и Damme стр. 241. оп. Слично становиште заступано је у теорији и пракси француског права и ако у франц. пат. зак. нема изрчитих прописа о томе, види Pouillet, № 187. и слиј. затим рјешење париског апелационог суда од 5. III. 1896. Annal. св. 11. Bull. стр. 206.

²⁸ Kohler Hdb., стр. 234., Lehrb., стр. 88., Bettelheim, стр. 55., Allfeld, стр. 28., Seligsohn, стр. 89., Damme, стр. 243., затим рјеш. аустр. O. G. H. од 13. I. 1903. аустр. P. Bl. 1904., стр. 930. и рјеш. њем. R. G. споменута у Damme, стр. 243. оп. Противног мишљења Gierke, стр. 869., Munk Licenc, стр. 45.

²⁹ Seligsohn стр. 89.

ничар у творници за хемијске производње изумио усавршења на моторима) или ако се проналазак додуше односи на производњу али положај службеника не доноси са собом рад оне врсте, који захтијева проналазак т. ј. ако проналазак не стоји у никаквој вези са радом, који врши дотични службеник у предузећу (н.пр. ако књиговођа или благајник или путник учини неки проналазак).³⁰

Напокон неће у случајевима, гђе је изричито уговорено или у службеним прописима предвиђено, да сваки проналазак учињен у служби припада предузећу, припасти предузећу онај проналазак, који се не тиче производне гране предузећа, ни онај проналазак, који се додуше тиче производне гране предузећа, али који је израдио дотични службеник изван пословних просторија предузећа и изван службеног времена и то са властитим материјалом.³¹

И у случајевима, у којим би према изложеном проналазак припао послодавцу, остаће изумилац власником проналазак, ако послодавац одбије, да се служи овим проналаском.

Изумилац може тражити, да се послодавац изјави о томе у примјереном року те ће се изумилац сматрати овлаштеним, да сам пријави проналазак, ако се послодавац у опште не би хтио изјавити у примјереном року.³²

Што се тиче питања проналазака израђених по службеницима индустријског предузећа треба још споменути т. зв. проналаске предузећа (*Betriebserfindung, Etablissementserfindung*).

Говори се о проналаску предузећа, где не може становито лице тражити за се право аутора, дотично иступити као изумилац, јер је проналазак израђен заједничким радом множине (вишег броја) службеника предузећа, и то у такој уској заједници, да се заправо не зна, која идеја од појединог долази.³³

Ови случајеви не показују заправо посебну правну форму. То су само случајеви заједничког рада, као што то може долазити и изван индустријског предузећа. Питање коме треба

³⁰ Kohler Lehrb. стр. 89., Allfeld, стр. 26. и слијед и код потоњег цити, ана рјеш. њем. R. G.

³¹ Kohler Lehrb. стр. 89., и рјешења судова споменутих на истој страни у опасци. Allfeld стр. 26. сматра то као питање тумачења дотичних службених уговара или службених прописа но мисли, да у случају нејасности треба одлучити за право изумиоца.

³² Kohler Lehrb. стр. 88. и рјешење њем. R. G. од 14. XII. 1903., њем. P. Bl. св. 10., стр. 362.

³³ Kohler Lehrb. стр. 90., Damme, стр. 246.

да припане проналазак је само питање доказа те напокон имали би сви, који су учествовали у изради проналаска, заједничко право, као што то има у виду § 18. Уредбе.

Такозвани проналасци предузећа показују посебни карактер само за то, што се учесници не истичу лично баш из разлога, јер су свјесни тога, да проналазак не припада њима него само предузећу.³⁴

Сва сприједа изложена начела вриједе и за државне службенике, ако је држава предузетник.

Осим овог случаја не може бити говора о прелазу права на проналазак на државу без нарочитог преноса и то ни онда, ако је чиновник радио на проналаску у службеним просторијама и са државним материјалом, као што н.пр. ако је неко, који је намјештен на државном заводу као професор кемије, фармакологије или физике нешто пронађе. У таквом случају је он једини овлаштени, ако неће да добре воље пренесе своје право на државу.³⁵

У вези са питањем власништва проналазака израђених по службеницима предузећа ваља још истаћи пропис задње алинеје § 12. Уредбе, по којој немају правне важности одредбе уговора о служби, којим се раднику, службенику или чиновнику код којег занатског или индустријског предузећа не признаје никаква или му се признаје недовољна корист од проналазака, које он изради у служби. (Једнако § 5., ал. 3. а. п. з.).

Циљ је овој одредби, да спријечи, да предузетници не злорабе своју господарствену премоћ према радницима и службеницима уговорима, којим им узимају не само право на патент за проналаске, које су израдили у служби, него и примјерену награду њиховог умног рада.

Такови се уговори могу дакле као *contra bonos mores* из разлога ништавности нападати те ће бити ствар суда, да у конкретном случају уваживши важност проналаска и погодности, које од њега долазе предузетнику, пресуди изумиоцу примјерену награду.

Напокон ваља овђе још споменути случај, да члан трговачког друштва нешто пронађе. Ако се тај проналазак тиче производне гране друштва, мора се узети, да припада друштву,

³⁴ Kohler l. c.

³⁵ Allfeld, стр. 27., Одредба § 12., ал. 2. Уредбе додуше то не истиче, али се та одредба по својој очитој интенцији не може друкчије разумјети.

не гледајући на то, који рад врши дотични члан за друштво, јер је члан друштва дужан, да цијелу своју личност стави у службу друштва.³⁶

6.) Зачетништвом настају личне везе између творца проналаска и његове творевине.

Творевина може као предмет господарственог искоришћавања дакле као имовинско право прећи у друге руке. Но и онда остаје умна веза између творца и његове творевине, остаје његов положај као изумиоца дотичног проналаска.

Начело штовања сфере личности и њезиног социјалног дјеловања произвело је и захтјев признања и заштите умне везе између творца и његове творевине, заштите личности ка таквог.³⁷

Као што је познато, продире у новије доба све више становиште, да треба увести у оквир грађанског права и заштиту личности у њезином социјалном и господарственом дјеловању, дакле узети у круг правних добара, која уживају правну заштиту без обзира на јавни интерес, и интересе личности, који нису имовинске нарави.

Новији су закони у области грађанског права овом захтјеву једни у мањем а други у већем опсегу удовољили.³⁸

³⁶ Allfeld, стр. 27.

³⁷ Види Kohler Rechtsphilosophie, стр. 53. и Osterrieth Urh. стр. 284. и слијед. Како околност, да се име извјесног проналаска веже за неко лице, нема само значаја личне славе него може бити од велике важности за његов господарствени напредак, то је разумљиво, да изумиоци у ново доба теже за тим, да њихово име као изумиоца не исчезне за оним, који је на основу добивеног права у своје име пријавио проналасак за патентирање (н. пр. купњом или као власник предузећа у случајевима, гђе по службенику израђени проналасак припада предузећу), види о овом настојању Schanze у G. R. и. U. год. 1902., стр. 65. па исти, Die Erfinderehre und ihr rechtlicher Schutz (1906).

³⁸ При развиту идеје о правима личности играла је велику улогу доктрина *dommage moral*, тј. о праву на накнаду штете, која се не односи на имовину, него на иматеријална добра.

Преко ње дошло је законодавство до признања права личности.

Као што је познато било је што се тиче питања о *dommage moral* од највећег уплива француско право или боље рекавши француска јудикатура, која је знала на основу опћените одредбе члана 1382. *code civil* развијати проблем накнаде учињене штете упоредо са напретком господарственог живота и индустрије удешавајући праксу према модерним захтјевима тако, да се ни дан данас још не осјећа у овом смјеру заосталост француског законодавства. Тако је француска пракса тумачивши „*dommage*“ у најширем смислу већ давно признала право на накнаду идеалне штете те тиме упливисала развитак законодавства у другим земљама. (О француској јудикатури о овом питању види Dalloz-Verge, *Nonveau code civil* (1903), III. св., стр. 690 и слијед, затим Doroille, *De l'interet moral dans les obligations* (1901) и Fischer, *Der Schaden* (1903), стр. 280. и слијед.).

Насупрот томе је законодавство о патентима још много заостало у погледу заштите личности творца проналаска.

Посебне заштите творца и ауторства нису предвиђене.

Изумилац може, док није пријавио свој проналасак за патентирање тражити заштиту против тога, што је неко његов проналасак протуправно дао у јавност, само по опћим прави-

И ако је при саставу њем. грађ. зак. био велики покрет, да се у закон уметне опће правило о праву на накнаду идеалне штете (Испор. „*Zusammenstellung*“ *der gutachtlichen Aeusserungen zu dem Entwurfe eines deutschen bürgerl. Gesetzbuches*, II. св., стр. 26. и слиједеће и VI, св., стр. 262 и слијед.), није тај захтјев продро, него се је њем. грађ. зак. ограничио на то, да ријеша три специјална случаја, који су се већ били појавили у дотадањем партикуларном законодавству, наиме накнаду за претрпљене болове, за повреду личне слободе и за осрамоћење жене (види § 845. њем. грађ. зак.) Таково опће правило дао је истом швицарски закон о облигационом праву од 1881. год., који је у чл. 55. одређује ово: „Ако је неко другим недопустивим дјелима знагно повријеђен у својим личним односима, може судца пресудити примјерени износ новца (т. ј. као накнада) а да повријеђени не треба доказати штету на имовини.“

Овај пропис не само да смјера на опће правило о „*dommage moral*“ него значи и први корак за прелаз из подручја одштетног права у подручје права личности.

Тај се прелаз из *Dommage moral* на признање права личности показује у новом законодавству прије свега по томе, што се односне одредбе које су прије биле смјештене у облигационом праву као облигација *ex delicto* сада преносе на чело грађ. закона, гђе је говор о личности и личним односима. Затим видимо, да је сада право на одштету само једна од више форма реакције на повреду и на обуставу даље повреде. У овом облику је додуше до сада само једна страна права личности опћенито призната, наиме заштита имена.

Као први је њем. грађ. зак. признао право на име са тужбом на обуставу протуправне употребе имена и забрану даље повреде (види § 12. њем. грађ. зак.). Тужба на одштету дана је додуше у таквом случају само ако се докаже материјална штета тј. по условима § 823. њем. гр. з.

Одмах иза њем. грађ. зак. прихватило је и швиц. законодавство заштиту имена. Чл. 29. швиц. грађ. зак. даје тужбу, да се утврди постојање права на име, затим тужба на обуставу повреде права на име и у случају кривње и право на одштету па, гђе начин повреде то оправда и право да му се одреди извјесни износ новца као задовољштина.

По узору швиц. грађ. зак. уредила је заштиту имена и новела аустр. опћ. гр. з. од 19. III 1916. (т. зв. трећа новела, види § 43. о. гр. з. по тој новели.).

Но швицарско законодавство ишло је још даље одредивши поред тога у чл. 28. опће правило о заштити права личности (чл. 28. гласи у преводу: „Ко се неовлаштено повређује у својим личним односима, може тужити на обуставу повреде Тужба на одштету или на платеж износа новца као задовољштине допуштена је пак само у случајевима, који су у закону напосе предвиђени.“) Нацрт мађарског грађ. зак. преузео је одредбе чл. 28 и 29. швиц. гр. зак. спојивши их у једну, Но при томе не спомиње ништа о праву на одштету (види § 22. нацрта мађ. гр. зак.).

Тако представља данас швиц. законодавство врхунац тога, што се досада постигло у погледу заштите личности. О развоју проблема заштите личности у новије доба види још Hedeman, *Die Fortschritte des Zivilrechtes im XIX. Jahrhundert* (Berlin 1910.), стр. 53. и слиједеће, затим Egger, *Kommentar švic. grad. zak.* (почео излазити год. 1909.), примјдбе чл. 28.

лима грађ. и каз. закона тј. он може дотичног казнено прогонити, колико предлежи у чину кажњиво дјело (н. пр. крађа, проневерјење, превара) или тражити одштету на основи прописа опћ. грађ. права о накнади штете (на пр. ако је ко протуправно издао тајну проналаска трећем лицу, онда мора власнику проналаска накнадити отуда насталу штету³⁹) дочим нема никакве могућности иступити против онога, који је на правоваљани начин дошао до проналаска.

Право тражити признање ауторства не припада му нити право заштите своје части као проналазача. Он може тражити установљење ауторства само под условом одређеним у грађ. пар. пост. за такове тужбе наиме, ако обзиром на посебне, околности може доказати посебни правни интерес т. ј. ако су посебне правне посљедице везане за таково утврђење.⁴⁰ Истом најновији нацрт њем. пат. зак. предвиђа право изумиоца тражити да се спомиње његово име као проналазача, што је нарочито важно за случајеве, гђе изум, који је израђен по намјештенику предузећа припада предузећу.

II. Патентни регистар и његов правни значај.

1.) Из енглеског и америкаанског права ушла је у скоро све пат. законе па тако и у нашу Уредбу институција патентног регистра.

Патентни регистар је свакоме приступачна јавна књига, у коју се уписују одобрени патенти (али не пријаве патената) и сви односи уписаног патента. (§ 80. Уредбе).

Свакоме је дозвољено не само разгледање патентног ре-

³⁹ Види Kohler Hdb. стр. 253., Seligsohn стр. 74. и слиједеће, Osterrieth Lehrb. стр. 82.

Но у одјељку 1, тачк. 2 споменути приговор против пријаве патента и тужба на опозивање даног патента су ипак најмоћнија средства за заштиту права изумиоца.

⁴⁰ То је владајуће мишљење за данашње право. Другог је мишљења Kohler, Hdb. стр. 253., Lehrb. стр. 228., који сматра да изумилац може в њ по данашњем праву тражити, да му се призна ауторство, дотично да му се не пориче ауторство, затим да може тражити и то, да му се призна право, да се јавно изда као творац. Kohler-у приближује се, како се чини, Osterrieth, Lehrb. стр. 80., који вели, да изумилац по опћим правним начелима има право тражити признање ауторства. О данашњем стању овог питања потанко Sharpze, Die Erfinderehre und ihr rechtlicher Schutz (1906), нарочито стр. 96. и слиједеће. Ваља споменути, да и њем. R. G. примјећује у разлозима свога рјешења цит. у њем. P. VI. св. 11. стр. 162. дотично у E. R. G. св. 29. (1905), стр. 3. „Изумилац има право на то, да се призна као такав.“ Тако видимо и у новијој јудикатури склоност признати апсолутно лично право аутора на своју творевину (droit moral) независно од њезине имовинске вриједности.

гистра и свих списа, који се односе на уписане патенте а чувају се у посебној архиви (описа, нацрта, модела, угледних примјерака одобреног патента, молба и исправа, на којим се оснивају уписи у пат. регистар) него и узимање преписа и копија истих, осим оних, који се односе на тајне државне патенте (§ 80., ал. 2. и 3., Уредбе).

Тако има патентни регистар да држи јавним правне односе патената и о њима даде обавијест.

Но значај патентног регистра не ограничује се на то, да служи сврхама евиденције, него он има и правни значај за стицање субјективних права на патентима, као што ће се то послје показати.

2.) У § 80. Уредбе набројено је, шта се све има уписати или како Уредба вели „биљежити“ у патентном регистру.

Но док грунтовни закони (закони о земљишним књигама) тачно разликују између поједних врсти уписа у грунтовницу а имају за сваку врсту уписа одређену ознаку (наиме „укњижба“ за упис стечења или брисањем права, „убиљежба“ или „пренотација“ за условно стечење или условно брисање права и напоскон „забиљежбу“ или „биљешку“), дотле не видимо исту досљедност у уредби патентног регистра по појединим пат. законима ни по нашој Уредби.

Наша Уредба употребљује изразе „упис“, „забелешку“ и „белешку“ („бележити“). Од ових употребљује се једино израз „забелешка“ консеквентно као технички израз за одређену врст уписа, наиме за „забиљешку спора“ (види §§ 30., 33., 34. и 80. Уредбе). Насупрот томе употребљује се израз „упис“ један пут, кад је ријеч о стицању права (види §§ 23., 28. и 29. Уредбе), дакле у истом смислу, у којем се по грунтовним законима употребљује израз „укњижба“ а опет у посве опћеним смислу, и то у потоњем смислу наизмјенце са изразом „белешка“, дотично „бележити“ (види § 80. Уредбе).

Но и ако Уредба формално не разликује, треба ипак да се уписи, што их познаје Уредба, по свом садржају и значају дијеле у разне врсте.

Тако треба разликовати између уписа стечења или брисања права (т. зв. „укњижба“ по грунт. закону), забиљежака и биљежака, с којим су скопчане извјесне правне посљедице и простих биљежака, које служе једино сврхама евиденције.

По томе види се, да Уредба не познаје „пренотације“

тј. уписе условног стечења или условног брисања права, које дозвољују грунтовни закони (закони о земљишним књигама) уз извјесне услове у сврху осигурања права у случајевима, гђе се дотично право још не може као безусловно уписати јер још нема свих прописаних услова за то.¹

Ово је средство осигурања надомјештено донекле тиме, што је то дозвољено по грунтовном закону, као што ћемо то последије видети.

3.) Најважније је питање, какав правни значај припада уписима у патентни регистар.

За ријешење овог питања долази у обзир нарочито пропис § 28. Уредбе. Овај § одређује, да се право патента, право залог и друга стварна права на патентним правима стичу, чим се уведу у патентни регистар и важе од тога момента и према трећим лицима.

По овој одредби не може бити сумње, да је наша Уредба у сугласју са а. п. з. (Види § 23. а. п. з.) прихватила начело уписа (Eintragungsprincip) грунтовних закона (закона о земљишним књигама), који су засновани на њемачком праву, на име да је за стицање стварних права на објектима, који су предметом јавних књига, неопходан услов да материјално-правном акту придолazi формално-правни акт уписа у јавну књигу, да дакле материјално-правни акт (правни посао, судска пресуда или одредба закона) даје само правни наслов (titulus) за стицање права, дочим се право стиче истом уписом у јавну књигу, који је неопходно потребан и једини начин за стицање стварних права на таквим објектима (modus acquirendi, види §§ 423 и 431. о гр. з.).

Према томе није прије уписа уговореног преноса патентног права или уговором утврђеног стварног права на патентном праву у патентни регистар стечено то право, него постоји између странака само облигаторни однос. Доследно томе важи и овдје начело § 440. о. гр. з., (§ 289. ш. г. р.), по коме у случају, ако је власник патента своје патентно право или које стварно право на патентном праву уступио онај који је једном а последије опет другом лицу, то право стиче онај, који је прије дао уписати пренос у патентни регистар и то не гледајући на то, дали је знао за пријашњи пренос или не.²

¹ Истог мишљења за а. п. з. Adler, стр. 551. и Schuloff у Jur. Bl. год. 1896., бр. 13.

² види Adler, стр. 570. и слијед. и Beck-Managetta, стр. 74.

Наша је дакле Уредба увела у погледу пат. регистра принцип публицитета, што се тиче његове негативне стране, на име да се без уписа у пат. регистар не може стицати одобрени патент или стварно право на патенту.

Сад се пита, да ли је Уредба прихватила принцип публицитета и што се тиче његове позитивне стране, на име да ли и по Уредби исто онако као што и по грунт. зак. према ономе који је уздавши се у пат. регистар стекао извјесно право, које усљед помањкања материјално-правних услова фактично не постоји, важи фикција о апсолутној тачности уписа у пат. регистар дакле фикција, да је право, што је уписано у пат. регистар пуноважно.

Изричитих прописа о таковој заштити поуздања у патентни регистар нема у нашој Уредби. Но треба испитати, да ли има других прописа, из којих би се могло, ако не непосредно барем посредно закључити, да је ипак тенденција закона да заштити добру вјеру при стицању права уписаних у пат. регистар.

У том погледу могу доћи у обзир једино прописи §§ 33., 34. и 133. Уредбе.

Испитивање прописа §§ 33. и 34. доказује, да они не могу служити као ослонац схваћању да наша Уредба хоће да штити поуздање у пат. регистар.

Истина је, да је у случајевима §§ 33., ал. 3., и 34., ал. 4. и 7., савјесно прибављење (прибављење у доброј вјери) услов, да односно право (лиценца, патент) остане пуноважним. Но у случајевима §§ 33., ал. 3. и 34., ал. 7. није поуздање у пат. регистар оно, што доводи до неспорног стечења лиценце, него околност, да је носиоц лиценца већ годину дана као такав уписан у патентни регистар. Одредба § 34., ал. 4. не може поготово служити као доказ такве интенције закона, јер се по њој штити не само онај, који је савјесно прибавио одобрени и уписан патент, него и пријавитељ патента, који се нипошто не може позвати на своје поуздање у патентни регистар.³

На супрот томе мора се узети, да је у одредби § 133. Уредбе заиста дошла до изражаја интенција закона, да заштити поуздање у пат. регистар.

То се види јасно из одредбе ал. 1. овог §, која гласи:

³ Adler, стр. 680.

„Понављање парнице може се тражити у року од године дана по извршности решења, који је парница први пут расправљала, али без ишете за трећа лица, која су у међувремену савјесно стекла каква права на спорном предмету. (Други подцртани пасус одговара § 84., ал. 3. а. п. з., доним ал. 4. § 84. а. п. з. није преузета.)

По овој одредби стиче савјесни прибавилац каквог права ово право као неспорно, премда то право фактично више не постоји или није од његовог ауктора (предника) правилно стечено.

Тако ће на примјер у случају. ако је рјешењем по првој парници одбијена тужба на опозивање патента, а рјешењем по поновљеној парници удовољено тој тужби те патент опозван по одредби § 133., сва права стечена у међувремену по трећим лицима у доброј вјери остати на снази те ће их морати трпјети нови власник патента и ако опозивањем патента престају сва права на том патенту дата од ранијег власника патента.⁴

По овоме не може бити сумње, да споменута одредба § 133. Уредбе заиста заштићује поуздање у пат. регистар.⁵ Но јер је ова заштита поуздана у пат. регистар одређена само обзиром на специјални случај, да је издано правоомно (извршно) рјешење а оно се укине у поновљеној парници, не може се из тога изводити закључак, да закон начелно признаје принцип публициитета, него се мора узети, да су посебни разлози руководили Уредбу, да у овом специјалном случају уважи добру вјеру у уписе у пат. регистар. Доследно томе мора се заузети становиште, да наша Уредба начелно не признаје принцип публициитета што се тиче његове позитивне стране. Према томе имаду уписи у пат. регистар за посљедицу стицања права само гђе поред тога још постоје зато петребни материјално-правни услови. То значи да се упис у пат. регистар, који је по § 28. потребан за стицање права патента и стварних права на патенту, имаде сматрати само

⁴ Adler, стр. 628.

⁵ Adler, стр. 684. не види овдје одредбу о заштити добре вјере, јер по његовом мишљењу није овђе меродаван упис у пат. регистар него је мјеродавно, да је издано рјешење а оно се укине у поновљеној парници. Ова аргументација не стоји. Мјеродавно је, да је треће лице стекло дотично право у доброј вјери, дакле поуздавши се и пат регистру. Но особитост је ове одредбе, да је дана за специјални случај т. ј. да се добра вјера сама за се уважује само у овом специјалном случају.

као даљи услов уз услове прописане у грађ. праву за стицање таквих права.

Ко дакле стиче већ одобрени патент или стварно право на патенту није заштићен од посљедица мана у праву свога ауктора (предника). Те се мане могу приговорити и оном, који је дотично право стекао у доброј вјери (савјесно) једнако као што и његовом преднику, док није досјелости по опћим начелима грађ. права стекао неоспорно право.⁶ Само изузетно

⁶ И за а. п. з., с којим се у односним одредбама слаже наша Уредба је владајуће мишљење у теорији и јудикатури, да он не признаје принцип публициитета (види Adler, стр. 680. и слијед. и 693. и слијед., затим Munk, Kommentar, стр. 112. и слиједеће. Ово становиште има свој ослони у мотивима а. п. з. види мотиве стр. 69.). Нем. п. з. је у још мањем опсегу него наша Уредба и а. п. з. признао важност уписа у пат. рег. (т. зв. Patentrolle). По § 19 њ. п. з. треба да се упише у регистар (Patentrolle) свака промјена у особи власника или његовог заступника, па да се то и објелодањује у „Reichsanzeiger“. „Док то није учињено, остану,“ како вели одредба § 19 „пријашњи власник патента и његов пријашњи заступник према одредбама овог (т. ј. пат.) закона овлашћени и обавезани.“

О правном значају ове потоње одредбе разилазе се мишљења у нем. теорији и јудикатури.

Најдаље иде Kohler у својим најновијим радовима, јер даје упис у Patentrolle што се тиче преноса одобреног патента правни значај слични ономе грунтовнице (земљишних књига) за стицање јавних права на непокретности. По њему (види његов Lehrb. стр. 178.) настају правне посљедице преноса истом уписом те с друге стране ствара упис за онога, који је патентно право у доброј вјери стекао неспорно право, дакле вриједи за таке уписе принцип публициитета. (Слично Rosental, Komm., нем. п. з. стр. 236. Klostermann, Kommentar, стр. 159., 165. и Gierke, стр. 888.) Други опет мисле, да упис у Patentrolle у вези са обзнаном даје формалну легитимацију у поступку пред патентним властима (Patentamt) т. ј. да треба упис у пат. рег. (Patentrolle) да власник или његов заступник могне поступати пред патентним властима, доним у пост. пред судом није упис услов за вршење права из патента него је једино мјеродавно фактично материјално-правно стање (тако нарочито Allfeld, стр. 191. и слијед., Seligsohn, оп. 11. к § 19. њ. п. з., Robolski, Kommentar, стр. 130. Треће је мишљење, да без уписа мањка власнику моћ вршити права и дужности из патента не само пред патент. властима, него и пред судовима и властима у опште (Aktionskraft) т. ј. само у пат. регистар уписани власник или заступник може стављати предлоге дотично тужити пред ма којом власти те само против уписаног могу се тужбе предати. (Тако нарочито Kohler у пријашњим дјелима, види његов Hdb стр. 529. и слијед. затим Damme стр. 90. и новија рјеш. нем. R. G. види нарочито рјешење нем. R. G. од 30. XI. 1907. нем. P. Bl., св. 14., стр. 164.) Француско право (зак. од 5. VII. 1844., који је у неколико небитних тачака преиначен законима од 31. V. 1856., 7. VI. 1902., и 26. XII. 1908.) прописује унос у пат. регистар само за преносе патента цесијом а не за прелаз патента на други начин. Пропуст уписа има за посљедицу неважност цесије према трећим лицима т. ј. сваки сваки трећи па чак и онај, који је учинио повреду патента може тужби цесионара приговорити неважност преноса. Међу странкама самим вриједи пак пренос и кад се пропусти његов упис (види чл. 20. зак. од год. 1844., затим Pouillet No. 213. и слијед. затим No. 287., 290. Allart Traité theorique et pratique des Brevets d' invention (1911.) No. 204 и Wiener, Das französ. Patentwesen (1913.) стр.

признала је Уредба (по узору а. п. з.) у неким случајевима савјесном и у пат. рег. уписаном прибавиоцу неоспорно право и то ако је био уписан кроз у Уредби прописано вријеме, дакле увела неку врст табуларне досјелости по узору прописа §§ 1467., 1469. о. г. з.

Тако у већ споменутом случају § 34., ал. 4. Уредбе, по ком тражење опозивања патента застарева према савјесном власнику за три године од дана уписа у пат. регистар на његово име, затим у исто тако већ споменутим случајевима §§ 33., ал. 34., ал. 7. по којим савјесно прибављена и правилно дата лиценца остаје у важности и послѣје поништења, односно опозивања патента, ако је прошла година дана од њеног уписа у пат. регистар и ако није (међутим) уписана у пат. регистар никаква забиљешка спора (наиме о тражењу поништења, односно опозивања патента).

Уредба је дакле од начела табуларног права преузела једино принцип уписа (*Eintragungsprinzip*) или т. зв. негативни принцип публицитета.

Што се тиче престанка права уписаних у патентни регистар, нема у Уредби одредбе, која би одговарала одредби § 28., наиме одредбе, да је и за престанак права уписаног у пат. регистар услов његово брисање у пат. регистру (види §§ 444., 445. и 469. о. г. з.).

Но по опћем начелу, да се свако право има укидати на исти начин, којим је засновано, мора се узети, да је и овђе она форма, која је прописана за оснивање права, потребна и за укидање права. То значи, да ће се сматрати, да у пат. регистру уписано право формално постоји, док не буде брисано у регистру, и ако је међутим већ наступила чињеница, која по прописима материјалног права има за послѣдицу престанак дотичног права. Ни јер овђе не вриједи позитивни принцип публицитета т. ј. заштита поуздања у пат. регистар, вриједи упис у пат. регистар само као *prima facie* доказ (пре-

79.. 83. и слијед. Нови нацрт новог франц. патент. закона од год. 1912. предвиђа упис у пат. регистар свих аката, којим се пренаша власност патента или његово уживање, дакле и лиценце. За залагање патената вриједје посебни прописи по зак. од 17. марта 1909. *Loi du 17. mars 1909. relatif a la vente et nautissement des fonds de commerce*.

По енглеском праву (зак. од 1907. год.) дају уписи у пат. регистар *prima facie* доказ (т. ј. пресумпцију за истинитост онога, што је уписано) види *Hubers & Mond, Das englische Patentrecht und seine Praxis* (1909.) стр. 68.

зумпција) права, који се у свако доба и према правном насљеднику може одобрити протудоказом, да је дотично право из материјално-правних разлога престало.⁷

Намеће се још питање, да ли начело § 28. Уредбе вриједи и за оригинално стицање патентног права, т. ј. да ли и у случају, ако се пријавитељу проналаска одобри патент, тај одобрени патент важи према трећим лицима истом уписом у пат. регистар.

По самим ријечима одребе § 28. морало би се узети, да је заиста упис у пат. регистар услов, да одобрени патент важи и према трећим лицима.⁸

Против таковог схваћања говори пак ово:

Битност патента састоји се у патентној заштити, наиме у искључењу сваког другог од употребе проналаска (види § 8. Уредбе). Ово дејство патента ступа привремено на снагу од дана објаве пријаве проналаска за патентирање у Гласнику (види § 93., ал. 3. Уредбе). Кад рјешење о одобрењу патента постане правомоћним (извршним), претвара се ова привремена заштита сама по себи у дефинитивну. То произлази а *contrario* из одредбе § 102. Уредбе по којој послѣдице привремене заштите саме по себи престају, ако се пријава одбије или повуче.

Да је тако види се и из одредбе § 19. Уредбе, по којој се рок трајања патента рачуна од дана објаве пријављеног проналаска у Гласнику, дакле од кад почне привремена заштита.

Из тога се мора закључити, да одобрени патент постане пуноважним на дан, кад рјешење о томе постане извршним, да се дакле патент стиче тим рјешењем.

За то говори још и одредба § 106. а. п. з., која по § 148. Уредбе вриједи у покрајинама, у којима са сад још важе закони бивше Аустрије.

На име по овој одредби може се поступак ради кажња-

⁷ Другог мишљења за а. п. з. који и у овом смјеру одговара нашој Уредби, *Adler*, стр. 660. из разлога, што у закону изрично није одређено, да је за укидање у пат. рег. уписаног права потребно његово брисање, али он сам признаје, да се ово схваћање противи опће признатом начелу, да се свако право има укидати на исти начин, којим је основано.

У осталом могло би се и из примједбе мотива § 23. а. п. з. (§ 38. Уредбе), која гласи: „§ 26., welcher die Erlöschung des Patentes ohne Löschung im Patentregister eintreten lasse, stehe nicht im Widerspruche mit § 23., weil mit Erlöschung des Patentes ipso jure auch die auf demselben erworbenen Rechte untergehen“ закључити, да схваћање а. п. з. има заиста у виду да начело § 23. треба да вриједи и за укидања права.

⁸ То тврди *Beck-Mannageta*, стр. 45., 90.

вања повреде приметити већ онда, кад ступа на снагу привремена патентна заштита, но повреда се не може пресудити, док није патент одобрен.

Из ове одредбе види се јасно, да закон сматра, да је патентно право дефинитивно стечено и да важи према трећим лицима, кад је патент одобрен т. ј. кад постане рјешење о одобрењу патента извршним.

По томе је за оригинарно стицање патентног права једино мјеродавно рјешење о одобрењу патента а да закон упис патента у пат. регистар и његову обзнану у Гласнику, што се одређује у § 100. Уредбе, не сматра мјеродавним, за важност одобреног патента. Доследно томе мора се узети, да одредба § 28. има у виду само пренос већ одобреног патента или стицање стварних права на већ одобреном патенту.⁹

Исто тако престаје патент важити, чим наступи чињеница, која по прописима пат. зак. има ту последицу. То је изрично речено у случајевима §§ 31. и 32., Уредбе.

Што се дакле тиче постанка и престанка патентног права, т. ј. саме егзистенције патента, није мјеродаван упис у пат. регистар него је једино мјеродавно фактично материјално-правно стање.

Тако не може н. пр. по извршном рјешењу о поништавању патента досадашњи власник патента тужити ради повреде патента или давати лиценце, и ако је још уписан у пат. рег. као власник патента.

Обратно не може онај, кога власник патента тужи ради повреде патента, приговорити његовој легитимацији из разлога, што још није уписан у пат. регистар.

Патентно право постоји од момента, када рјешење о одобрењу патента постане извршним и онда, ако је пометњом пропуштен његов упис у пат. регистар. Пропуштени упис одобреног патента или пропуштено брисање преосталог патента треба по званичној дужности накнадно извршити.

4.) Што се тиче стицања права уписом у пат. регистар,

⁹ Истог мишљења Adler, стр. 623. и слијед. и Munk, *Kompen.* стр. 113.

И за њем. а. п. з. је спорно питање, којим моментом постане пуноважан одобрени патент обзиром на то, што и њем. а. п. з. одређује, да треба одобрени патент уписати у Patentrolle и одобрење обзнанити у Reichsanzeiger. И за њемачко право сматра владајуће мишљење једино мјеродавним рјешење одобрењу патента. (Види Gierke, стр. 887. Allfeld, стр. 238. и Kohler, *Lehrb.* стр. 124)

разликује § 28. Уредбе између патентног права, права залоге и других стварних права на пат. праву с једне стране, а лиценце с друге стране. Док је за прва права упис у пат. регистар услов за стицање права, дотле се лиценца стиче самим уговором између странака, а упис је само услов, да важи према трећим лицима.

О замашају одредбе § 28. што се тиче лиценце говориће се послије у одјељку о лиценци.

Овђе ваља посматрати ова права, за која је упис услов за стицање, која се дакле приказују као права регистра у правом смислу.

То су, као што је прије споменуто, патентно право, право залоге и друга стварна права на пат. праву.¹⁰

¹⁰ Уредба говори сагласно са а. п. з. о стварном праву на пат. праву. Не гледајући на то, да је спорно, да ли је у опште могуће право на праву (види о томе Krainz-Ehrenzweig, *System des öst. Privatr.* (5. издање), I. св., § 35/I. и у оп. 1. овог §) показује ова конструкција, да данашње законодавство није још на чисто о суштини патентног права. Томе се не може чудити, када се има на уму, да се у науци још дан данас јако разилазе мишљења о суштини овог права, као што је то већ споменуто у уводу.

Како је питање суштине патентног права не од мале важности за правилно схваћање приватно-правних питања у овој области, неће бити на одмет, ако се овом згодом укратко прикаже стање овог питања.

Старија наука видела је у патентном праву неку врст власништва т. зв. умно власништво. (Тако нарочито у француској науци, види Pouillet, No, 186. и слијед., No. 197. и Zachariä, *Französ. Privatr.* I. св. § 193. б а од њемачких писаца нарочито Klostermann, *Urheberrecht und Verlagsrecht*, стр. 4.)

Ово се је схваћање у новије доба забацило (Против тога нарочито Kohler у *Archiv für civil. Praxis*, св. 82., стр. 141. и слијед., затим стр. 166. и слијед.).

Шта би требало метнути мјесто конструкције умног власништва, о томе није наука до данас дошла до јединственог схваћања.

Једни виде у пат. праву само рефлекс позитивних заштитних норма т. зв. апсолутно право без праве садржине (Тако нарочито Laband, *Staatsrecht* II. св., §. 79.). Други опет премјештају тежиште у ауторство те сматрају ово право као право личности (тако нарочито Gareis у *Busch Archiv* св. 35., стр. 135. затим у свом *Komm.* (1877.) и у *Rechtscyklopädie und Methodologie* (19.5.) стр. 77. и Gierke стр. 702.)

Први изводе из нетјелесности предмета права, да је и право без садржине. Но ово се схваћање противи фактичним чињеницама. Садржина права сачињена власт изумиоца над предметом права т. ј. проналаском, који се на супрот својој нетјелесности приказује као фактично постојећа ствар.

Што се пак тиче схваћања овог права као право личности, мора се додуше признати, да ово право има и личну страну. Но ово схваћање пушта, како Osterrieth *Urh.* стр. 385. с правом истиче, из вида имовинску страну права, која је јача и важнија или боље рекавши узима разлог права за његову садржину.

Истом у најновије доба продире све више спознаја, да се патентно право приказује као на нетјелесној ствари равно праву власништва на тјелесним стварима.

У § 28. не истиче се, на која се стварна права осим права залогe овђе мисли.

Поред права залогe могу овђе фактично доћи у обзир само још личне службености наине службеност уживања (*usus-fructus*) и употребе (*usus*), јер се друга стварна права на пат. праву не могу замислати.¹¹

Што се на посе тиче права употребе, не разликује се оно по својој садржини од лиценце те нема никакве практичне вредности пред лиценцом, јер колико оно као стварно право има важност и према доцнијим власницима патента, може се и код лиценце по пропису § 28. друге ал. Уредбе исто постићи уписом лиценце у пат. регистар. Напротив мора се рећи, да је његова практична вриједност мања од оне лиценце у

Да само ово сваћање одговара показаше ово разматрање:

За пресуђивање биства извјесног права мјеродаван је однос носиоца права према предмету права.

Што се тиче тога ваља држати на уму, да је овђе ствар, проналазак, имовинско добро, којег су користи придржане творцу и да се ово добро може одвојити од творца и пренијети на другог.

Патентно је право дакле имовинско право и то право на ствари, која није тјелесна (нематеријална). С то а се ово право може означити као право на нематеријалном добру. Заслуга је Kohlera, да је теорију о нематеријално-имовинским правима засновао и изградио (тако у својим дјелима *Patentrecht* (1877.), стр. 7. и слијед., *Forschungen aus dem Patentrecht* стр. 116. и слијед., *Hdb.* стр. 55. и слијед. и *Lehrb.* стр. 13. и слијед.)

Но овај појам означаје само опћу нарав патентног права а не његову посебну нарав као сопствено право.

Патентно право даје свом носиоцу искључиво власт располагања са творевином у сврху њезиног господарственог искоришћавања. Тиме ступа у категорији права на нетјелесним, (нематеријалним) стварима на мјесто, које у категорији права на тјелесним стварима заузима власништво (својина).

За то се мора сматрати као најправилније схваћање оних, који као што нарочито Osterrieth (*Lehrb.* стр. 9 и *Urh.* стр. 385. и слијед.) сматрају патентно право као стварно право на нетјелесној ствари координирано праву власништва на тјелесној, које има ове особине, да обзиром на нетјелесност свога предмета нема непосредног посједа предмета и да је ограничено, што се тиче трајања (Слично *Stome Deutsch. bürg. R.* 4. св. § 517., који пак неће да призна патентном праву карактер стварног права него само апсолутног права.)

По томе се приказује патентно право као потпуна власт на патентираним проналаску, из које се излучују остала стварна права као ограничена власт.

Говорити о стварном праву на патентном праву, то значи дакле узети мјесто предмета права само право а то је са јуристичког гледишта без сумње криво. То је исто као кад би се говорило о стварном праву на праву власништва.

Но јер закон употребљује ову терминологију, морало се и овђе код ње остаги, да се избјегне неспоразуму.

¹¹ Adler, стр. 571., Kohler *Hdb.* стр. 448. и слијед. *Lehrb.* стр. 181. и слијед., Allfeld, стр. 115.

колико се то право не може пренијети на другог (види § 507. о. г. з. и § 372 с. г. з. а гледе лиценце § 27. Уредбе) и што му не припада она посебна заштита, која је дана лиценци по §. 33., ал. 3. и § 34., ал. 7. Уредбе.¹²

Само ако се узме, да се не може одобрити искључива лиценца, што заступам за наше право (види III. одјелак, тачка 2.) могла би се праву употребе као праву службености дати предност у толико, колико носиоцу овог права припада безувјетно самостално право обране против повреде права, што је у погледу лиценце спорно.

Zoll y Grünhut (*Wiener*) *Zeitschrift für Privat- und öffent. Recht*, св. 21., стр. 562. и слијед., затим стр. 564. и слијед. види посебну врсту службености, која долази само код патента у већ прије споменутом праву т. зв. предупотребљаваоца на даљу употребу патента (види § 14. Уредбе) т. зв. „*servitus fabricae*“, затим у принудној лиценци, коју закон даје власнику зависног патента (види § 26. у вези са § 35. Уредбе) т. зв. „*servitus privilegii*“.

Што се тиче права предупотребљаваоца споменуто је већ прије, да по § 14. Уредбе имаде онај, који је у вријеме пријаве патента без патента савјесно али не јавно употребљавао исти проналазак у нашој земљи или барем припремио све оно, што је потребно, да се својим проналаском може користити, право да не гледајући на дани патент даље употребљава тај проналазак за потребе свога обрта у својим или у туђим радионицама.

Предупотребљаваоц може захтијевати од власника патента, да му о овоме његовом праву изда исправу, а ако власник патента не би хтио то учинити, може захтијевати рјешење о томе од Управе за Заштиту Индустијске Својине.

Исправом власника патента или рјешењем Управе признато право, уписаће се на његов захтјев у пат. регистар.

У овој одредби долази очито до изражаја признање права изумиоца и прије одобреног патента, које се тиме призна и према патенту одобреном у корист другог лица обзиром на то, што се патент даје првом пријавитељу.¹³ Што

¹² Adler, стр. 571.

¹³ Истог мишљења Adler, стр. 584., Gierke, стр. 871., оп. 52. и Allfeld, стр. 100. Будући да по зак. Сједињених Држава Сјев. Америке право на патент припада првом изумиоцу, не познаје ово законодавство ни институције права предупотребљаваоца, види Osterrieth *Lehrb.* стр. 54., оп. 4.

се ово право призна не само изумиоцу, него у опште сваком, који савјесно употребљава проназак у вријеме пријаве патента, томе је разлог исти, из којег се даје патент првом пријавитељу не испитавши, да ли је заиста творац проналаска, и ако закон намјерава патент одобрити само творцу, дотично само његовом правном наслједнику, наиме да се избјегне тешком доказу, које прави творац.¹⁴

Но ово уређење има за посљедицу, да се право предупотребљаваоца приказује као заштита фактичног стања посједа (државине) проналаска. За то се и говори у теорији у погледу предупотребљаваоца о државини (посједу) проналаска употребом.¹⁵

О суштини права предупотребљаваоца разилазе се мишљења.

Док једни виде у овом праву субјективно право, т. ј. самостално право употребе, које постоји уз право власника патента,¹⁶ поричу му други карактер субјективног права тврдећи, да је то само ограничење патента т. ј. да патентно право постаје само колико нема већ од прије нека права предупотребљаваоца.¹⁷

Треће мишљење сматра ово право као неку врст лиценце.¹⁸

Но и кад се полази са становишта, да је право предупотребљаваоца субјективно право а не само једно у патенту самом налазеће се ограничење, које мишљење и ја сматрам оправданим,¹⁹ не може се у њему нипошто виђети право на патенту, *jus in re aliena*.

¹⁴ Види одјелак I. под 2. и Allfeld, стр. 100 и слијед.

¹⁵ Тако нарочито Kohler Hdb. стр. 470., Lehrb. стр. 136. и у Grünhut (Wiener) Zeitschrift св. 25., стр. 220, затим Damme, стр. 354. Против тога Schanze у G. R. u. U. св. 1., стр. 164. и Adler, стр. 575., 621. И у теорији франц. права говори се овђе о *possession anterieure*, дотично о *droit de possession*, види Pouillei, No 425. („toutefois en faveur du possesseur de l'invention on peut dire que sa possession constitue un droit acquis et qu'il est de principe, qu'aucun fait ulterieur ne peut prejucier a un droit acquis.“)

¹⁶ Тако нарочито Gierke, стр. 885., Adler, стр. 581 и Allfeld I. с.

¹⁷ Тако Damme I. с.

¹⁸ Тако нарочито Kohler-Dernburg, стр. 262. Са сличног становишта полази, како се чини и швиц. пат. зак. од 21. VII. 1907., колико одређује у чл. 35., да власник патента може и од т. зв. предупотребљаваоца исто онако као што од носиоца лиценце захтијевати, да означи патенту одговарајуће производе са његовим патентним знаком.

¹⁹ За схваћање, да је право употребљаваоца субјективно право, говори већ то, да се ово право може пријенети (види § 14., ал. 3. Уредбе и Adler, стр. 581.).

Да се право предупотребљаваоца не може сматрати као право на патенту, види се најбоље по томе, што је предмет права предупотребљаваоца посве неодвисан од предмета патентне заштите. Предупотребљаваоц може даље употребљавати проналасак само онако, како га је употребио у вријеме пријаве патента. Ако се проналасак пријави са усавршењима, не односи се то његово право на усавршења. Може бити и случајева, гђе се право предупотребљаваоца односи само на један од више патентних захтјева или да се као комбинација више проналазака, који су посебно патентирани, односи на више патента.²⁰

За то није упис у пат. регистар, који се по § 14., задња ал. може дозволити, ни услов за стицање тог права нити за његову важност према трећим т. ј. доцнијим власницима патента.²¹

Но такав упис није без вриједности за овлаштеника. Упис има за њега ту вриједност, да га ослобађа од потребе, да своје право поновно докаже према доцнијем власнику патента. Пита се, што треба забиљежити у погледу овог права. § 14. говори о признатом праву а § 80. о релативној неважности патента. Према споменутој суштини овог права, одговараће најбоље, ако се забиљежи као право даље употребе у корист досадашњег употребљаваоца и да се при томе специјализира његова садржина, то за то, јер у много случајева неће предмет овог права бити идентичан са фактично патентираним проналаском као што је већ прије споменуто.²²

Друга посебна службеност пат. права долази по Zollu (цит. дј., стр. 564. и слијед.) из одношаја између зависног и основаног патента.

О зависном патенту говори се, гђе употреба извјесног патентираниог проналаска предпоставља потпуну или дјеломичну примјену кога већ раније патентираниог проналаска (види §§ 11., предз. ал. и 35. Уредбе) Zoll види службеност у томе, што власних зависног патента може стећи право употребе ранијег патента, од кога зависи (основног патента), и то тако, да то право важи не само према сваком власнику основног патента него и у корист сваког власника зависног

²⁰ Adler, стр. 583.

²¹ Adler, стр. 586.

²² слично Adler, стр. 587.

патента. Према томе има се по Zollu овђе видети службеност једног патента у корист другог, која је слична стварној службености (praedialservitut). Zoll назива овај однос „servitus privilegii“.

Истина је, да власник зависног патента може под извјесним условима тражити, да му се дозволи употреба раније патентираног проналаска, од којег његов проналазак зависи, и то или као драговољну лиценцу или, ако власник ранијег патента не би хтио драговољно дати лиценцу по рјешењу Управе као принудну лиценцу (види § 26., ал. 1. и 3. Уредбе).²³ И то стоји, да ће се таква лиценца по правилу давати у корист сваког власника зависног патента. Тако се исто може уписом у пат. регистар постићи, да та лиценца важи према сваком власнику зависног патента (види § 23., ал. 2. Уредбе).

Но тиме није заснована никаква службеност, јер је лиценца, била она добровољна била принудна, облигаторно право, које уписом не постаје стварним.²⁴

О суштини лиценце разилазе се додуше мишљења.²⁵

Но по одредби § 28. Уредбе не може бити сумње, да наша Уредба сматра лиценцу као облигаторно право.

То се види јасно по томе, што одредба § 28. Уредбе тачно разликује у погледу стицања права између стварних права и лиценце. Док у погледу стварних права одређује, да се она стичу истом уписом пат. регистар, дотле вриједи у погледу лиценца, да се она стичу материјално — правним актом као сва друга облигаторна права а упис јој само даје важност према трећим, дакле апсолутну моћ.

При томе не разликује никако између добровољне и добротворне лиценце.

Како добровољна лиценца важи између странака даном закљученог уговора а према трећим истом уписом у пат. регистар тако важи и принудна лиценца између странака даном правомоћног (извршног) рјешења власти а према трећим исто тако истом уписом у пат. регистар (види § 28., ал. 2.)

²³ Једнако § 21., ал. 1. и 4. а. п. з. Њем. пат. зак. не предвиђа додуше давање принудне лиценце, а долази индиректно до истог циља одредбом § 11., да се може тражити одузимање патента, ако власник патента не би хтио у таквом случају дозволити лиценцу.

²⁴ Adler, стр. 601.

²⁵ О томе потанко у III. одјељку, тачка 2.

Рјешењем самим не даје се принудној лиценци важност према сваком власнику ранијег патента.²⁶

А јер се упис принудне лиценце у пат. рег. не одређује по званичној дужности него само на молбу интересента, неће рјешењем Управе одређена принудна лиценца важити према каснијем власнику ранијег патента, ако власност патента пређе на другог прије него што је затражен упис лиценце у пат. регистар, него ће у таквом случају требати поновити поступак проти новом власнику. По изложеном не може дакле бити двојбе, да из одношаја између зависног и основног патента не произлази каква службеност, као што то тврди Zoll.

5.) Што се тиче забиљежака споменуто је већ прије, да их ваља дијелити у такове, које имају за собом правне посљедице и такове, које служе једино сврхама евиденције.

Разумије се само по себи, да је број забиљежака, које имају за собом правне посљедице, ограничен, јер таква посљедица може бити само, гђе има за то законска подлога.

Насупрот томе није ограничен број забиљежака, које служе једино сврхама евиденције, него се број ових забиљежака може према потреби повећати преко онога што је у том погледу изријеком набројено у § 80. Уредбе.²⁷

Тако нема запреке, да се забиљеже у пат. регистру неки важни односи власника патента, као што н.пр. малодобност или да је стављен под скрбништво. Исто тако нема запреке, да се забиљежи, да је приметан поступак ради експроприације патента по § 20. Уредбе или ради проглашења неважности патента § 16. Уредбе.

То даје могућност, да се дозвољавају и такове забиљешке, које су прописане по grunt. зак. а нису предвиђене по Уредби, колико им припада практична важност.

Међу ове спада забиљешка рјешења, којим се одбија молба за упис извјесног права или жалбе против дозвољеног уписа (види § 99. и 129. аустр. grunt. зак. — §§ 133. и 134. хрватски grunt. зак. — §§ 155. и 180. б. х. grunt. зак.)

Ова забиљешка нема додуше правне посљедице, али ипак нема ни мале превентивне важности за промет тиме, што инфор-

²⁶ За а. п. з. је то двојбено, јер § 21. а. п. з. нема о томе изричите одредбе, која би одговарала одредби § 28., ал. 2. наше Уредбе. Adler, стр. 608. и сл. сматра пак, да у тексту изложено становиште вриједи и за а. п. з.

²⁷ То се изријеком истиче у мотивима § 45. а. п. з., који одговара § 80. Уредбе. Види још Adler, стр. 661.

мира трећег о важним моментима. Наиме по забиљешци рјешења, којим је одбијена молба за упис сазнаће трећи, да је неки упис додуше одбијен у првој молби, али да још постоји могућност, да би се тај упис могао дозволити у другој молби а забиљешком жалбе предане против дозвољеног уписа, знаће трећи, да би се уписано право усљед предане жалбе могло брисати по рјешењу друге молбе.

Све то знати је важно за то, што се ранг уписа рачуна по реду пријема молбе за упис, ако та молба доведе до уписа (види § 28., ал. 3 Уредбе). Тако мора трећи да рачуна и са молбом, која је одбијена, док није правомоћна (извршна) одлука, којом је молба одбијена, дотично мора тиме рачунати, да би се у пат. регистру уписано право могло опет брисати, ако је предана молба проти дозволи уписа. Дакако требало би да се ове забиљешке извршују по званичној дужности и да се по званичној дужности бришу, кад дотично рјешење (одбијање замољеног уписа или дозвола уписа) постане правомоћним (извршним), као што то одређују грунт. закони (види §§ 101., 131. и 133. аустр. грунт. зак., — §§ 146, 147. хрватски грунт. зак. — §§ 180., 182. и 184. б.х. грунт. зак.).

Од забиљежака, с којим су скопчане правне посљедице, важнија је забиљешка спора, о којој је говор у § 30. Уредбе.

И ако одредба ал. 2. § 30. приказује правне посљедице ове забиљешке у погледу свих у § 30. набојаних случајева као једнаке, показује потанко разматрање ових случајева, да су ове посљедице у погледу појединих тих случајева доста различите.

Најдаље иду правне посљедице забиљешке спора, ако је у питању пренос патента или давање стварног или којег другог права на патенту, које ваља уписати у пар. рег. (лиценце),²⁸ или пренос таковог права.

Забиљешка спора осигура у овим случајевима право, које се тражи парницом против касније насталих промјена, јер ако се не би затражила забиљешка спора и ако би током парнице прешао патент или које друго право што је предметом спора, на треће лице уписом у пат. регистар, било би искљу-

²⁸ § 30. Уредбе не спомиње додуше лиценце. Али по интенцији ове одредбе мора се узети, да овамо спада и право лиценце. Да није изричком споменуто лиценца, томе ће бити разлог или да је то пометњом испуштено или да се је полазило са гледишта, да ваља уписану лиценцу убројити у стварно право према становишту о. г. з. а у погледу у јавне књиге уписаног уговора о кирији или закупу (види § 1095. о. г. з.).

чено и понављање тужби против тог трећег, јер облигаторно право нема никакве важности према трећим лицима.

Ако се пак забиљежи спор, има то за посљедицу, да се правомоћно (извршно) рјешење може извршити насупрот уписима који су евентуално послје извршене забиљешке дошли.

Из тога слиједи уједно, да се судским рјешењем признато право упише у пат. регистар са рангом од дана уписа забиљешке спора т. ј. да забиљешка спора осигура и првенство права, које треба уписати. Тако надомјештава забиљешка спора донекле институцију пренотације, јер може сваки, који жели упис таковог права а нема ових потребних услова за то тужбом ради признања његовог права и забиљешком спора осигурати си првенство свога права.²⁹

Ако се пак тужба тиче брисања којег од споменутих права, то је правна посљедица забиљешке спора само та, да рјешење спора (осуда) важи и против сљедника туженика т. ј. и против свих оних, који су послје уписа забиљешке стекли власност патента или које друго право на патенту, дакле су посљедице забиљешке спора у овом случају сличне посљедици забиљешке хипотекарне тужбе по грунт. зак. (види §§ 59. и 60. аустр. грунт. зак. — §§ 116. и 117. б.-х. грунт. зак.). Дакле ова забиљешка не служи за то, да осигура право тражити брисања дотичног права. Таковог осигурања ни не треба у овом случају, јер будући да принцип публицитета не важи у пат. праву, то не може ни околност, да је пропуштена забиљешка спора ради брисања права спријечити, да се ово брисање тражи и против новог власника, ако постоје услови за престанак права, ма да је то право међутим стекло треће лице у доброј вјери (савјесно). Тако има забиљешка спора, колико се тиче спорова ради брисања права, само ту посљедицу, да не треба поновити парницу у случају, ако право таквом парницом пређе на треће лице.³⁰

У вези са сприједом изложеним забиљешкама спорова, који се односе на стварна права на патенту ваља још споменути забиљешку спора ради намирења тражбине из залога. Ова забиљешка није додуше у § 30. изрично споменуто. Но јер § 30. говори опћенито о споровима, који се односе на право залог, може се овамо убројити и овај спор. Посљедица

²⁹ Слично Adler, стр. 664. и слијед.

³⁰ Adler, стр. 663. и слијед.

је забиљешке овог спора, по смислу § 30., ал. 2., да се на основи рјешења (нагоде) по забиљеженом спору може тражити намирити из залоге и против сваког доцнијег власника патента.³¹

Ако се спор тиче принудне лиценце или проглашења зависности патента или проглашења релативне неважности патента (то су случајеви споменути у §§ 14. и 16. Уредбе), осигура забиљешка спора, да се повољно рјешење може уписати у пат. регистар и онда, ако је међутим наступила промјена у особи власника патента, а пропуст забиљешке има за последицу, да се правомоћно (извршно) рјешење о таквом тражењу не може извршити против новог власника патента него да треба поступак о тражењу против потоњег поновити.³²

Напокон ако се спор тиче одузимања (§ 32. Уредбе), поништавања (§ 33. Уредбе) или опозивања патента (§ 34. Уредбе), не треба додуше забиљешке спора, да се осигура извршивост рјешења против трећих лица, јер рјешење, којим се прогласи одузимање, поништење или опозив патента има своју важност према свакоме, не гледајући на то, да ли је у пат. регистар уписана забиљешка спора или не (види горе под тачк. 3. овог одјелка).

Но таква забиљешка није у сваком случају без вриједности. Она има своју вриједност у случајевима, гђе се спор односи на поништавање или опозивање патента. У овим случајевима може забиљешка спора спријечити, да од неовлаштеног дана лиценца не остане на снази, јер је прошла година дана од њеног уписа у пат. регистар (види §§ 33., ал. 2. и 34., ал. 7. Уредбе). Исто тако може имати своју вриједност у случају § 34., ал. 4. Уредбе, јер може имати за последицу прекидање застаре права на тражење опозивања патента против савјесном власнику патента. Наиме, ако се у овом случају пропусти забиљешка спора, могло би се догодити, да туженик међутим прода патент трећем лицу, које незна за тај спор а да тужитељ не би могао тражити опозивање према оном трећем, јер су међутим прошле три године од дана уписа тог трећег у пат. регистар па је тако по одредби § 34., ал. 4. према оном трећем наступила застара права на тражење опозивања патента.³³

³¹ Истог мишљења Adler, стр. 671. за § 45. а. п. з., који одгорара § 30. Уредбе.

³² Adler, стр. 665.

³³ Све вриједи и за аустр. право обзиром на §§ 28., ал. 3., 29., ал. 3.

Поред забиљешке спора по § 30. Уредбе долазе још у обзир као биљешке, које имају правне посљедице, оне, које су предвиђене у случајевима §§ 135. 153. Уредбе.

По § 135. имају се на захтјев власника патента уписати у пат. регистар извршна рјешења Одбора за оспоравање, дотично Касационог одбора, којима је одлучено:

а) у спору за поништавање патента:

1. да извјесна чињеница не смета способности проналаска за патентирање по смислу §§ 8., 9. и 10. Уредбе;

2. да извјесан проналазак није идентичан са предметом ранијег патента;

б) у спору за одузимање патента:

да је проналазак израђиван, како се тражи по прописима § 32. Уредбе.

Упис таковог рјешења има за последицу, да рјешење важи и према трећим лицима тако, да је поновно побијање патента ради истих чињеница искључено.

Замашај уписаног рјешења није у свим споменутим случајевима једнак.

У случајевима споменутим под а) искључено је понављање тражења поништења патента само, колико се ово тражење оснива на истим чињеницама, дочим је у случају под б) утврђено, да је проналазак израђен или искоришћен онако, како то § 32. Уредбе прописује, те је с тога уопште искључено поновно тражење одузимања патента, колико се оно наслања на вријеме прије изданог рјешења, него би се могло поновити таково тражење само ради прекинућа искоришћавања послје рјешења.³⁴

Разумије се само по себи, да се не може сматрати свако рјешење, којим се одбија тражење поништавања патента као таково, на које треба примјенити одредбу § 135., јер ће бити случајева, гђе се таково тражење одбија не за то, што је проведеним поступком са свом сигурношћу доказано, да разлог из којег се тражи поништење не постоји, него за то, јер није довољно доказано, да тај разлог постоји.

и задња а. п. з. То је пустио из вида Адлер стр. 666. колико тврди, да у споменутим случајевима нема забиљешка спора никаквих правних посљедица, него служи само сврхама евиденције.

³⁴ У § 32. Уредбе није додуше изрично речено, да и престанац искоришћавања даје разлог за одузимање патента, но по интенцији ове одредбе мора се узети, да је тако. Истог мишљења Adler, стр. 678. и оп. 21. на истој страни у погледу § 27. а. п. з., који одговара § 32. наше Уредбе.

За то одређује § 135., да се таква рјешења на захтјев странке „могу“ а не морају уписати. То значи, да ће Управа по слободном расуду просудити, да ли ће удовољити таквом захтјеву, а то ће учинити само онда, ако је по резултату поступка добила чврсто увјерење, да је према пруженим доказима искључено свако друго рјешење спора.³⁵⁾

Ваља још споменути, да спада Одбору, који је коначно ријешио спор, дакле одбору за оспоравање, дотично Касаационом Одбору, да одлучи и о тражењу уписа рјешења у пат. регистар, јер једино Одбор, који је ријешио спор, може просудити, да ли је оправдан такав захтјев. То је ваљало истаћи за то, што би се из нејасне стилизације одредбе прве алинеје § 135., могло закључити, да ова одлука спада Пријавном Одсјеку за патенте, који наређује уписе у пат. регистар (види § 68. Уредбе), што пак по изложеном не одговара.

§ 80. Уредбе спомиње још забиљешку рјешења по изазивачкој парници (види § 153. Уредбе), којим се утврђује, да се израдом, пуштањем у промет или продајом извјесног производа односно примјеном извјесног поступка при изради не вријеђа извјесно заштићено право патента.

И ако није изрично речено, да су за ову забиљешку везане какве правне посљедице, мора се ипак узети, да су заиста скопчане са овом забиљешком правне посљедице, и то онамо, да ће рјешење важити и према трећим лицима. То се мора узети за то, што се иначе не би могао виђети разлог, зашто се уопште предвиђа оваква забиљешка, јер према самом туженом има рјешење своју важност и без такве забиљешке а да се то одреди само због евиденције. неби обзиром на нарав рјешења имало никаквог смисла.³⁶⁾

6.) Трећа алинеја § 28. Уредбе одређује ово: „Ранг горе именованих права одређује се по реду пријема молбе за упис у регистар код Управе за Заштиту Индустијске Својине под представком, да та молба доведе до уписа у регистар“.

По овој одредби намећу се два питања.

Прво је питање, да ли се ова одредба односи само на право патента, стварна права на патенте и лиценцу, о којим је говор у § 28., или и на друге уписе у пат. регистар.

³⁵ Adler, стр. 670.

³⁶ Истог мишљења Adler, стр. 669. за аустријско право, које показује исту нејасност у споменутом смјеру, види § 45. у вези са § 111. а. п. з.

Ово је питање важно за то, јер има осим уписа споменутих у § 28. још других, за које је утврђење ранга од не мале практичне важности. То вриједи нарочито за забиљешку спора.

И ако по томе, што је споменута одредба метнута у § 28., изгледа, да се ова одредба односи само на упис права споменутих у § 28., мора се ипак по сврси те одредбе узети, да јој припада опћа важност, т. ј. да има да вриједи за све уписе, за које ранг има правни значај.³⁷

Друго је питање, шта има да вриједи ако молба за упис у пат. регистар показује недостатке било формалне било материјално-правне нарави, наиме да ли треба да се у таквом случају даде молитељу рок, да уклони овакове недостатке са посљедицом, да ће му се ранг права, који треба уписати, рачунати од пријема те молбе, ако уклони недостатке у остављеном року.

Adler, стр. 551. и слијед. изводи из одредбе §. 24. а. п. з., која одговара § 29. наше Уредбе, наиме из тога, што се у споменутој одредби вели, да код промјене власништва патента прате патент поред већ уписаних права „и она, која су у моменту предаје молбе за упис преноса *правилно* пријављена,“ да се могу уважити само оне молбе, које у свему одговарају, а молбе, које показују недостатке, да их треба а лимине одбијати не гледајући на то, да ли су ти недостаци материјално-правне или само формалне нарави, те да се досљедно томе ранг уписаног права рачуна не по пријему прве, него само по пријему поновне уредне молбе.

Колико се тиче материјално-правних недостатака ваља мишљењу Adлера безувјетно приступити, јер из тога, што није преузета за пат. регистар институција пренотације, коју познају грунт. закони (види овај одјељак, тачка 1. код оп. 1.) слиједи, да се мора безувјетно одбити молба за извјестан упис у пат. регистар, гђе нема свих материјално-правних услова за дотични упис.

Колико се пак тиче молба, које показују само формалне недостатке, не смије се сметнути с ума, да је не само у грунт. (земљишним) законима него у скоро свим законима, гђе вриједи неке формалности за правне чине признато начело, да се молбе због само формалних недостатака не смију одбијати

³⁷ Слично за а. п. з., који показује исту нејасност, Adler, стр. 553.

него да их треба враћати на надопуну са посљедицом, да ће први пријем молбе остати мјеродавним, ако се недостаци уклоне у остављеном року.

Ово је начело признато и у поступку о пријави патента (види §§ 90. и 91. Уредбе.).

Што нема сличних прописа у погледу молба за упис у пат. регистар, томе је очито разлог тај, што се Уредба као што и а. п. з. у погледу уређења пат. регистра ограничила на најнужније прописе. Из тога слиједи, да је Уредба очито имала у виду, да ће се у осталом аналогно примјењивати односни прописи закона о јавним а нарочито о gruntовним (земљишним) књигама, колико се не противе начелима пат. регистра.

За то се, колико се тиче молба, које показују само формалне недостатке, не може прихватити споменуто становиште Adlera него се мора узети, да са таквим молбама треба поступати по начелу, које вриједи по grunt. (земљишним) законима, наиме, да их треба враћати молитељу, да уклони ове недостатке остављајући му за то примјерени рок са посљедицом, да ће први пријем молбе бити мјеродаван за ранг дотичног права, ако се недостаци уклоне у одређеном року.

Што се пак тиче споменуте одредбе § 24. а. п. з., дотично § 29. наше Уредбе, на коју се Adler ослања, ваља примјетити, да се ријечи „правилно пријављено“ имају тако разумјети, да прате патент и она права, која додуше још нису уписана, али у погледу којих су већ предане молбе за упис код Управе а молбе нису још ријешене.

7.) Напокон ваља споменути, да из начела, да се права на патенту стичу истом уписом, слиједи и то, да су уписи мјеродавни и за оног, који за њих не зна, јер није загледао у пат. регистар, дакле да и за пат. регистар вриједи пропис § 443. о. г. з. (= § 301. с. г. з.), да ко не загледа у пат. регистар, да сам себи припише посљедице свога пропуста.³⁸

Ово начело дошло је до изражаја и у споменутом § 29. Уредбе (— § 24. а. п. з.), који сагласно са § 443. о. г. з. одређује, да код сваке промјене власништва прате патент сви терети и права уписана у пат. регистар т. ј. без обзира на то, да ли је нови власник патента за њих знао или не.

³⁸ Истог мишљења Munk, Komm., стр. 113. Противног мишљења Adler, стр. 691. и слиједете.

Досљедно томе мора се узети, да и у случајевима гђе су за стицање у доброј врери (савјесно стицање) везане посебне правне посљедице, околност, да је дотично право у пат. регистар уписано, искључује добру вјеру (савјесност) т. ј. да се неће уважити, ако ко тврди, да је био у доброј вјери, јер није знао за тај упис.

То вриједи не само за стицање по прописима пат. закона, него и за правне послове по грађ. праву, који се односе на патенат и у којим су за стицање у доброј вјери везане правне посљедице (тако н.пр. неће у случају § 824. о. г. з. онај, који је стекао од тобожњег насљедника патент, успјети са приговором, да не треба вратити патент, јер га је стекао у доброј вјери од тобожњег насљедника, ако је прави насљедник прије тога тужио тобожњег насљедника и тај спор дао забиљежити по смислу § 30. Уредбе).

III. Суштина и садржина лиценце.

1. Најобичнији начин искоришћавања патента је давање лиценца.

Под лиценцом разумјева се право (индустријске) употребе туђег патентираног проналаска (§ 25., ал. 1. Уредбе).

Дозвола употребе проналаска може се дати са већим или мањим ограничењем (§ 25., ал. 2. Уредбе). Ограничења могу бити стварна, мјесна или по времену. У § 25., ал. 2. Уредбе не спомиње се додуше ограничење употребе по времену. Но јер су у овој одредби само примјерице истакнути неки начини ограничења а речено је опћенито, да се употреба проналаска може дозволити са већим или мањим ограничењима, може се из тога закључити, да су дозвољена и ограничења што се тиче времена употребе проналаска. Тако се може употреба проналаска дозволити за све захјеве из патента или само за неке од тих захтјева, на територију цијеле државе, у којој важи патент, или само у појединим крајевима, за цијело вријеме трајања патента или само за извјестан број година, напокон уз дозволу сваке употребе, која је год могућа, или са ограничењем на израду или употребу или продају патентираног проналаска.

За наше право је питање, да ли се може дати т. зв. ексклузивна (искључива) лиценца т. ј. уз искључење сваке употребе проналаска по другим лицима. Аустр. пат. зак. (§ 20.)

изријеком истиче могућност давања таквих лиценца, дочим их наша Уредба не спомиње. Будући да је нашој Уредби служио као узор аустр. пат. зак., мора се из тога што је дотични ставак испуштен закључити, да је Уредба у овом смјеру намјером одступила од аустр. пат. зак. те да с тога не призна искључиве лиценце.

Дозвола искључиве лиценце може дакле за наше право имати само тај правни значај, да се власник патента обвезује не давати даље лиценце. У таквом се случају састоји искључивост једино у облигаторној обвези. Насупрот тој обвези дане лиценце остају правоваљаним а за власника патента настаје дужност, да накнади штету ономе, коме се је обвезао.¹

2.) Што се тиче питања правне нарави лиценце може се казати, да данас превлађује мишљење, да је лиценца право позитивне садржине.² И наша је Уредба прихватила становиште да је лиценца право позитивне садржине, што јасно произлази из горе споменуге дефиниције лиценце по § 25., ал. 1. Уредбе.

И о томе разилазе се мишљења, да ли је лиценца однос облигаторне или стварне нарави.

Док је старија доктрина њем. пат. права и пракса њемачких судова, и то потоња све до новијег доба заступала

¹ Истог мишљења за њемачко право, које исто тако не спомиње искључиве лиценце Kohler, Lehrb. стр. 186. и у Dernburg, стр. 280. и слијед., затим Allfeld, стр. 123. Kohler истиче, да лиценца ни у којем случају не даје искључиво право („Der Begriff einer ausschliesslichen Licenz ist ein Widerspruch in sich selbst“). Klostermann у свом Коментару, њем. пат. зак. и у Endemanns Handbuch des Handels- Wechsel- und Seerechtes II. св. стр. 238. сматра дозволу искључиве лиценце као пренос монополског но не патентног права као таковог. Насупрот изгледа, да сматрају допустивим давање искључиве лиценце Seligsohn, (стр. 147.), Damme (стр. 394.) и Osterrieth (Lehrb. стр. 102.). Француско право сматра лиценцом само, гђе власник патента није спријечен да даје друге лиценце а допушта давање искључиве лиценце само као дјеломични пренос патентног права (види Pouillet, No. 274. и 276. и Wiener, цит. дј. стр. 85., затим рјешење Tribunal de Seine од 12. фебруара 1904. у Annales св. 18., Bull. стр. 98.). И рјешење швиц. Bundesgerichte од 4. јула 1897. види у искључивој лиценци не праву лиценцу него уступ права из патента.

² Тако за њемачко право Kohler, Hdb. стр. 508., Lehrb. стр. 185., Gierke, стр. 890., Bolze у Grubots Beiträge св. 19., стр. 2. и слијед., Seligsohn стр. 147. и Allfeld, стр. 121. за аустријско право Munk Licenc, стр. 18. и Adler, стр. 603. а за француско право Pouillet, No. 274. („La licence est le droit accordé par le breveté à un tiers d'exploiter le brevet“). На супрот томе виде у уговору о лиценци само одреку власника патента права забранити употребу лиценце дану у корист носиоца лиценце нарочито Klostermann у Endemanns Hdb. II. стр. 239., Robolsky Kommentar стр. 232. Klöppel, Der Licencvertrag (1896.), стр. 28. и старија решења њем. R. G. види цитирана рјеш. тога суда у Seligsohn, стр. 152.

становиште, да уговором о лиценци настају само облигациони односи између странака (види рјешења у Seligsohn, стр. 152.) дотле новија њемачка теорија сматра лиценцу као однос quasi — стварне нарави³. Но из разлагања дотичних писаца види се, да је главни разлог за такво схватање обзир на потребе промета, јер је у интересу сигурности правног промета неопходно потребно, да се призна важност дане лиценце према трећим т. ј. да и правни насљедник даваоца лиценце ступа у однос лиценце а апсолутна се важност лиценце може са гледишта њем. пат. зак. оправдати само, ако се узме, да је лиценца однос, (quasi —) стварне нарави.

Такова умјетна конструкција, која не одговара суштини лиценце, није потребна са гледишта нашег права обзиром на то, што § 28., ал. 2. наше Уредбе одређује сагласно са прописом § 23. аустр. пат. зак., да лиценца уписом у пат. регистар важи и према трећим лицима. Као што је већ прије изложено (види II. одјељак, тачка 4. код оп. 24.) мора се узети, да је лиценца по својој суштини облигаторно право, које уписом у пат. регистар не постаје стварним.⁴

Тамо је већ споменуто и то, да за наше право не може ни бити сумње, да једино ово схваћање одговара обзиром на прописе § 28. Уредбе. Наиме док се у погледу стварних права одређује у § 28., ал. 1. Уредбе, да се она стичу истом уписом у пат. регистар, вели се у погледу лиценце у ал. 2. § 28., да она важи између странака од дана закљученог уговора а само према трећим истом уписом у пат. регистар.

Овој потоњој одредби је без сумње служила као узор одредба § 1095. о. г. з., по којој уписом закупног уговора у јавне књиге, задобије право закупца (најмопримца) важност и према правним насљедницима онога, који је под закуп дао (§ 1045. о. г. з. вели: „ваља право најмопримца сматрати стварним правом“. Слично § 704. с. г. з.).⁵

³ Тако нарочито Kohler Hdb. стр. 598. Lehrb. стр. 185. и у Grünhuts (Wiener) Zeitschrift, св. 25., стр. 258., затим Seligsohn, стр. 152. Damme, стр. 394. и Osterrieth Lehrb. стр. 102. Истог мишљења за аустријско право Munk Licenc стр. 103. Рјешење њем. R. G. од 16. I. 1916. њем. P. VI. св. 10. стр. 223. прима стварно-правни карактер лиценце барем у случају ексклузивне лиценце.

⁴ Истог мишљења Adler, стр. 601.

⁵ И Munk Licenc стр. 104., премда исто тако сматра лиценцу стварним правом, признаје, да се ово схваћање не слаже са § 23. аустр. п. з., по ком истом упис даје лиценци важност према трећим лицима. Да може одржати своје становиште, тврди на стр. 115., да правило § 23. вриједи само

И заиста показује уговор о лиценци највећу сличност закупу, јер се и његов предмет употребљује трудом (види § 1091. о. г. з., дотично § 678. с. г. з.). Стога се имаде уговор о лиценци просудити по начелима закупног уговора, колико неке особине лиценце а нарочито могућност по вољи давати лиценце не захтијевају различито просуђивање овог уговора.⁶

3.) Не само власник патента него и сваки онај, који је стекао апсолутно право на патенту, и ако у ограниченем опсегу може давати лиценце, колико иде његово право уживања, дакле и уживалац патентног права. Носиоц лиценце није као такав овлаштен давати даље лиценце, ако није за то добио нарочито овлаштење⁷. Ако право патента припада више лица, не може поједини од њих самостално одобрити лиценце у колико није међу њима друкчије уговорено (види § 18., ал. 2. Уредбе).

Ако је право патента подијељено међу сувласнике, што се тиче употребе, узме се, да је тиме мучке уговорено и то, да сваки сувласник има право дозволити лиценце у опсегу, у ком му припада посебно право употребе.⁸

4.) Лиценца се стиче по опћим прописима грађ. права, дакле без посебних формалности⁹, али уговор о лиценци даје

према оном правном наследику, који није знао за лиценцу, дотично онај, који је за њу знао, мора је преузети, и ако није уписан у регистар. Но ова се тврдња противи јасној одредби § 23. а. п. з. те се мора безувјетно бацити^{*}

⁶ Истог мишљења Allfeld, стр. 121., слично Seligsohn, стр. 151., који истиче да разлике од закупног уговора проистичу нарочито из тога, што предмет уговора није тјелесна ствар. То омогућује прије свега власнику, да може давати лиценце неограниченом броју лица, затим нема закупца могућности непосредног утјецаја на предмет уговора. Свакако не могу се овдје примјењивати одредбе грађ. зак. о отказу. Лиценца траје, гдје није посебно уговорено, цијело вријеме трајања патента. Исто тако виде Kohler у Grünhuts (Wiener) Ztsch, св. 25., стр. 258., затим Zoll у истом часопису св. 21., стр. 568. оп. 56. и Klöppel цит. дј. стр. 25. у уговору о лиценци неке аналогije са закупним уговором. Kohler разликује између положаја носиоца лиценце, који сматра као уживаоца службености, и односа између њега и даваоца лиценца, за који сматра да је сличан закупном уговору. Munk Licenc стр. 20. и слиједеће хоће прије свега примјењивати начела о закупу али уз то још и она других категорија уговора, па чак и она о службеностима. Damme, стр. 395. вели, да се начела закупног уговора могу примјењивати на уговор о лиценци само са опрезношћу и то само толико, колико то допушта структура конкретног случаја. На супрот томе одбијају Gierke, стр. 890, оп. 14. и Adler, стр. 606. и слиједеће посве аналогiju са закупним уговором сматрајући уговор о лиценци као уговор sui generis. Adler, истиче, да се уговор о лиценци има просудити по утаначењима странака а колико их нема по опћим правним начелима не држећи се при томе ни једног одређеног типа уговора.

⁷ Allfeld, стр. 123. За њемачко право заступа Seligsohn, стр. 147. мишљење, да и онај који има ексклузивну лиценцу, смије давати даље лиценце.

⁸ Allfeld, стр. 123.

⁹ Исто вриједи за аустр. њем. и француско право; доктрина фран-

само облигаторно право, као што је већ прије споменуто, те као таково нема важности према трећим, дакле ни према каснијем власнику патента. Истом упис лицеце у пат. регистар, даје јој важност према трећим, т. ј. према оним, који послје стичу патентно или које стварно право на патенту (§ 28., ал. 2. Уредбе.^{9a}

Како лиценца уписом не постане стварним правом, не иде важност уписа даље но што је прије споменуто. Према томе нема носиоц лиценце, која је уписана у пат. регистар права, тражити укинуће лиценце, која је дана послје његовог уписа у пат. регистар а противи се садржају његове уписане лиценце. Он има једино право тражити одштету од власника лиценце, који се је таковом лиценцом огријешио о обвезу према њему.¹⁰

5.) О обиму лиценцом дозвољене употребе проналаска одлучује прије свега уговор о даној лиценци а колико се то не може разабрати из самог уговора, биће мјеродавна сврха уговора.

Тако ће лиценца на израду по правилу обухватити и мучке дану лиценцу на употребу или продају израђеног предмета.¹¹ Напротив неће по правилу лиценца на употребу проналаска у себи садржати право на израду или продају проналаска, али ће садржати право на употребу или продају предмета израђених употребом проналаска.¹²

цуског пат. права види баш у томе суштину лиценце, што уговор о лиценци није подвргнут формалностима, које прописује члан 22. франц. пат. зак. од године 1844. за пренос (цесију) патента, види Pouillet No. 278., насупрот томе захтјева енглеско право писмени уговор.

^{9a} Њем. пат. зак. не одређује упис лиценце у пат. регистар. Али је у данашњој теорији њем. пат. права опће мишљење, да лиценци припада апсолутна важност или како већина сматра, да је лиценца quasi — стварне нарави те са тога правни наследник даваоца лиценце ступа у његов однос па не смије забранити носиоцу лиценце употребу, на коју је овлаштен по дозвољеној лиценци (види Kohler Hdb. стр. 598., Lehrb. стр. 185. Allfeld, стр. 128., Seligsohn, стр. 152. Damme, стр. 394. и Osterrieth Lehrb. стр. 102.

¹⁰ За аустријско право тврди Adler, стр. 605., да упис т. зв. ексклузивне лиценце има за посљедицу губитак права власника патента дозвољавати даље лиценце и да то важи и према трећим, т. ј. да сваки, који скриви употребу патента, која се противи садржају у регистру уписане ексклузивне лиценце, почини повреду искључивости лиценце па тиме и повреду самог патента, коју може носиоц лиценце самостално прогонити.

Насупрот томе схваћа рјеш. аустр. О. Г. од 8. I. 1913. аустр. Р. Вл. 1913. стр. 955. замашјај уписа лиценце исто онако, као што је то горе у тексту заступано не разликујући између обичне и ексклузивне лиценце.

¹¹ Munk Licenc стр. 116., Adler, стр. 604., оп. 116. и Osterrieth Lehrb. стр. 101.

¹² Osterrieth I. с.

А колико се не би могло на тај начин утврдити обим употребе, биће мјеродавна потреба предузећа, за које је дана лиценца¹³. Лиценца не даје права на поправке, усавршавања или на употребу допунског патента, који је одобрен за поправке дотично усавршење патента (§ 11. Уредбе) осим ако је то изријеком уговорено.¹⁴

6.) У теорији говори се о мучке даној лиценци, наиме у случају, ако овлаштени (власник патента, уживаоц патента, носиоц лиценце или предупотребаваоц, § 14. Уредбе) прода производ, који спада под патентну заштиту, било да је израђен по патентираном поступку, јер овлаштени пренаша тако на стеченика право тај производ употребљавати у свом предузећу или га пустити у промет, дотично га сам даље продати.¹⁵

И у случају, ако су при продаји производа утаначена која ограничења, неће то имати никакве патентно-правне важ-

¹³ Munk Licenc стр. 103.

¹⁴ Kohler у Grünhuts (Wiener) Ztschr. св. 25. стр. 263. Munk Licenc, стр. 92., Seligsohn, стр. 148.

¹⁵ Види Kohler Hdb. стр. 453. и слијед., Allfeld, стр. 122., Robolski Kommentar, стр. 234. вели да су у оваковим случајевима лиценца оснива на очитој дозволи по овлаштену. Munk Licenc стр. 48. оснива т. зв. мучке дану лиценцу на презумпцију да је са ствари скопчано право употребљавати је према њезиној сврси тако, те се лиценца показује као пертиненца ствари. По томе ће сваки онај, који је у доброј вјери (савјесно) стекао ствар, безувјетно стећи са ствари и ту пертиненцу. Против упоређења ове лиценце са пертиненцом Robolski I. с. и Adler, стр. 615., оп. 142. — Adler, стр. 614. и слиједете опет мисли, да мучка лиценца вриједи само гђе је овлаштени продавао производ, који спада под патентну заштиту тако, да није изријеком нити дозволио нити забранио индустријску употребу или продају тог производа, јер ако је то изрично дозволио у корист непосредног и даљих стеченика, онда има изричиту лиценца, која је везана за ствар и не показује ништа особитог, а ако је то забранио онда нема у опште лиценце, дакле и не мучке дане лиценце. Ако пак није учињено ни једно ни друго, мора се стеченик према околностима сматрати овлашћеним на индустријску употребу или продају, јер такви предмети имају по правилу у промету вриједност само, ако су скопчани са правом употребе или даље продаје, те се с тога начелно стичу намјером да се купњом добије ово право. Будући да у случају стечења таквих ствари у сврху препродаје и за трећег долази у обзир стечење само ако тиме добије овлаштење на индустријску употребу или продају, мора се узети, да је лиценца и њему дана. А јер је ова лиценца везана за ствар, важи она, кад је ствар продана уз изричиту или мучке дану лиценцу у корист неодређених трећих лица, безувјетно и према каснијим власницима патента. Услов је само, да је ствар продана од овлашћеног. Ово се схваћање не може прихватити, јер би имало за посљедицу несносиво оптерећење промета, него се мора узети, да у случају, ако је власник патента једном дозволио, да се производ, који потпада под патентну заштиту, стави у промет, тај промет са овим производом није подвргнут даљим одредбама власника патента; тако са правом Osterrieth Lehrb. стр. 103. Seligsohn, стр. 147. забације појам т. зв. мучке дане лиценце па вели, да није потребан тај појам, јер се може до истог задовољавајућег резултата доћи тумачењем уговора о лиценци.

ности т. ј. ако се странка не држи утаначених ограничења, неће се то сматрати као повреда патента него као повреда уговора.¹⁶ Власник патента може додуше своје купцу прописати услове, под којим се његов производ може ставити у промет. Но ово произлази само из његове опће слободе уговарати а не из његовог патентног права. Патентно право овлашћује власника патента само на то, да одлучи, хоће ли свој производ пустити у промет или не а не, да по својој вољи одреди начин тог промета. Роба, која је од власника патента стављена у промет, је слободна од свих ограничења по патентном праву.¹⁷ Ако је власник патента дозволио коју лиценцу, онда је његово право из патента без важности према свим оним одредбама, које се представљају као конзеквенција дане по њему дозволе.¹⁸

Ово вриједи по опћем мишљењу и за продају по вјеровнику, коме је такав производ дан у залог по овлаштенику, дотично за продају путем овршне дражбе ради утјеривања које тражбине од овлаштеника.¹⁹

7) У теорији и у пракси је спорно питање, да ли носиоцу лиценце припада право самостално прогонити повреде патента.

Kohler (Hdb. стр. 511., Lehrb. стр. 186. и у Dernburg, стр. 278.), затим Gierke (стр. 278.) Klöppel (цит. дј. стр. 14.), Allfeld (стр. 124.), Isay (стр. 191.) и Kent (стр. 643.) не признају носиоцу лиценце таково право ни онда, ако му је дана искључива лиценца и то не само проти ономе, који употребљује проналазак, јер му је власник дао лиценцу, него ни проти ономе, који употребљује проналазак без икаквог права, који је дакле фактично починио повреду патента.²⁰

Ово становиште оснивају једни на томе, што је лиценца само облигаторно а не стварно право, чије би се признање могло тражити од сваког,²¹ а други, који признају лиценци

¹⁶ Види Kohler, Jurist. Literaturbl. 1896., стр. 130. и Hdb. стр. 453., Allfeld, стр. 122., Isay, стр. 138., Seligsohn, стр. 147., Damme, стр. 398. и Osterrieth Lehrb. стр. 103. Противно Adler, стр. 616. досљедно своје у предној опасци споменутом становишту.

¹⁷ Seligsohn, стр. 147.

¹⁸ Osterrieth Lehrb., стр. 102.

¹⁹ Kohler Hdb., стр. 453., Allfeld, стр. 122. и Adler, стр. 615., оп. 141.

²⁰ Тако и стална пракса њем. R. G. све до најновијег доба, види рјешења тог суда цитирана код Seligsohn, стр. 152.

²¹ Тако нарочито Allfeld и споменута рјешења њем. R. G. Тако се вели у рјеш. од 17. XII. 1886. њем. P. Bl. год. 1887., No. 10. „Der Licenträger erlangt weder eine über die Ausübung der Erfindung hinausgehende Einwir-

quasi — стварни карактер, опет на томе, што се правна садржина лиценце састоји само у праву употребијети проналазак, а у ово се право не дира, ако трећи исто тако употребљује проналазак, дочим надзор над употребом патентираниг проналазка и с тиме скопчано право забране припада само власнику патента.²² По споменутима има носиоц лиценце само право на одштету, ако се је власник лиценце обвезао према њему, да ће поступати против повреде лиценце а не удовољити овој обвези или ако трећа лица употребљују проналазак по дозволи власника, премда се је власник патента обвезао, да неће давати даље лиценце.²³

Напротив признају Bolze (у Gruchots Beiträgen св. 38. стр. 75. и слијед., св., 39., стр. 1. и слијед.) Munk (Licenc стр. 115. и 172. и слијед.) Seligsohn (стр. 152.) Damme (стр. 394) и Osterrieth (Lehrb. стр. 120., оп. 3.) носиоцу лиценце по правилу право самосталне тужбе против повреде патента. Damme и Osterrieth су мишљења, да носиоцу лиценце припада самостално право тужбе против повреде патента у оним случајевима гђе лиценци припада quasi-стварни карактер. При томе полазе један и други са гледишта, да лиценца може бити и облигаторне и quasi-стварне нарави. Да ли предлежи једно или друго о томе одлучује воља странака (тако Damme), дотично сврха уговара (тако Osterrieth). Но док Osterrieth мисли, да ће у случајевима искључиве лиценце лиценца по правилу бити quasi стварне нарави, дотле је Damme (стр. 395) мишљења, да није мјеродавно, да ли је лиценца дана као искључива или не, него може quasi-стварна нарав бити искључена код искључиве лиценце а може јој припасти тај карактер, ма да није дана као искључива.

Напокон заступа Adler (стр. 615.) мишљење, да у случају ексклузивне лиценце, која је уписана у пат. рег. припада носиоцу лиценце право самосталне тужбе против сваког, који скриви употребу проналазка, која се противи садржини његове у рег. уписане ексклузивне лиценце а тиме скриви повреду патента и уједно повреду искључивости лиценце.²⁴

kung auf dieses Gut noch irgend einen quasidinglichen Rechten entsprechenden Besitz noch ein eigenes Schutzrecht gegen dritte Personen, es besteht vielmehr ein obligatorisches Verhältnis zwischen ihm und dem Patentinhaber“.

²² Тако нарочито Kohler.

²³ Kohler Hdb. стр. 550, и Allfeld, стр. 125.

²⁴ Исто становиште заузима рјешење ауст. О. Г. од 8. I. 1913., аустр. Р. Вл. 1913., стр. 955.

Ни једно од спријета споменутих становишта не може задовољити.

Прво становиште, по коме се носиоцу лиценца начелно у опште не призна право самосталне тужбе, је додуше теоретски досљедно али му се мора приговорити, да се противи сврси лиценце и у већини случајева и интенцији странака.

Сврха је институције лиценце, да олакша изумиоцу искоришћавање патента. Но могућност добити купца за лиценцу зависиће без сумње од ризика, који купац лиценце на се прима т. ј. од веће или мање сигурности несметане употребе патентираниг проналазка. Та је сигурност знатно смањена, ако носиоцу лиценца не припада право самосталне тужбе, него мора да се у сваком случају истом обрати на власника патента да му пружи ту заштиту и тако је зависан од његове добре воље. Његово право тражити одштету од власника патента, ако он не удовољити својој дужности да му пружи ту заштиту, је врло недовољан надомјештај за мањајуће право самосталне тужбе.

А ти су баш више господарствени, него чисто правни погледи очевидно руководили новију теорију њем. пат. права, да у овом питању заузме противно становиште признавши носиоцу лиценце право самосталне тужбе.

Но овом другом становишту мора се прије свега приговорити, да није досљедно, јер приписује лиценци једанпут облигаторни а други пут quasi — стварни карактер. При томе не даје сталних критерија, по којим би се могла са сигурношћу просудити правна природа лиценце у појединим случајевима. Осим тога изводе заступници овог становишта право самосталне тужбе из quasi — стварне нарави лиценце а други, који још конзеквентније заступају quasi — стварни карактер лиценце, насупрот томе поричу носиоцу лиценце свако право самосталне тужбе (тако нарочито Kohler, као што је већ прије споменуто). По томе се види најбоље, да се, позивајући се на quasi — стварни карактер лиценце не да право самосталне тужбе оправдати тако, да се то не би могло побијати.

Напокон што се тиче трећег по Adler-узаступаног мишљења, наиме да право самосталне тужбе припада носиоцу лиценце само, гђе је лиценца дана као искључива, ваља признати, да се ово становиште може лакше оправдати него оно друго, јер се може казати, да је овђе садржина уговора о лиценци не само право употребе, него и право сваког другог искљу-

чити од употребе. Но овом се становишту може приговорити прије свега, да по овом мишљењу све друге врсти лиценце остају без правне заштите затим, да по томе право самосталне тужбе није везано за лиценцу као таково него је посљедица искључивости лиценце. Досљедно томе морало би се узети, да у таквом случају припада носиоцу лиценце право тужбе ради повреде патента и против самог власника патента, што се свакако противи суштини односа између носиоца лиценце и власника патента. У осталом не може се за наше право ово потоње становиште прихватити већ за то, што се мора узети, да наше право не признаје искључиве лиценце, као што је то прије потанко изложено.

Из изложеног види се, да ни једно од споменутих мишљења не задовољава. За то треба да се тражи други пут за рјешење овог питања. А тај нам се пут намеће сам по себи, ако држимо на уму, да лиценца показује највећу сличност са закупом. Како закупни однос ужива нарочиту посесорну заштиту против сваког сметања државине (посједа) права, тако се мора и носиоцу лиценце признати аналогна заштита против повреде његовог права употребе дотично искоришћавања проналаска учињене употребом по другим, која се сукоби са даном му лиценцом. Ова је аналогија тим више оправдана, што и лиценца даје њезином носиоцу у границама уговора власт над предметом лиценце, т. ј. проналаском исто онако као што и купац добије власт над предметом закупног уговора, а јер је баш та власт основ посесорне заштите купаца.^{24а} Носилац лиценце неће дакле тужити ради повреде патента, јер му таква тужба не припада, него ради повреде његовог посебног права. Но како у области патентног права нема у опште посесорне тужбе, јер нема ни правог посједа (државине) обзиром на то, што је предмет овог права нетјелесна ствар²⁵, него посебне тужбе, која је по својој конструкцији петиторне нарави (actio petitoria, види §§ 147. и слијед. Уредбе),^{25а} тако мора и за заштиту лиценце против повреде бити тужба једнаке нарави.²⁶

^{24а} Види Krainz-Ehrenzweig цит. дј., I. св. § 370 под III.

²⁵ Говори се додуше о посједу (државини) проналаска и чак посједу (државини) патента. Но да не предлежи ни у једном од случајева, који се спомињу као посјед (државина) проналаска дотично патента, посјед у правом смислу доказао је Kohler у Grünhuts (Wiener) Zeitschrift св. 25., стр. 220. и слијед. против Zolla (у истом часопису св. 20., стр. 1. и слијед., затим св. 21., стр. 570 и слијед.), који види у споменутих односима прави посјед. О томе види још Adler, стр. 671. и слијед.

^{25а} Kohler Hdb. стр. 543. и Lehrb. стр. 189. и слијед.

²⁶ Овоме се становишту приближава схваћање, које је заступано у

О овом рјешењу не противе се ни односне одредбе наше Уредбе.

У овим одредбама не говори се о „власнику патента“, него о „оштећеном“ као оном, кому припада тужба ради повреде (види § 147. Уредбе). Ни остали текст § 147. не показује, да се је тужба хтјела дати само власнику патента. Напротив ако испоредимо текст § 147. са текстом § 96. а. п. з., који је служио као узор, видимо, да је наш § 147. у једној важној тачци одступио од свог узора. Наиме док § 96. а. п. з. вели, да оштећени може тужбом тражити признање „патентног“ права, забрану даље повреде и т. д. вели § 147. наше Уредбе, да оштећени може тражити, да се утврди постојење и „његовог права“. То одступање оправдава мишљење, да је наша Уредба баш хтјела даље ићи него а. п. з. и ту тужбу дати сваком оштећеном, дакле не само власнику патента и не само ради повреде патентног права као таковог.

Свакако не противе се споменуте одредбе таквом рјешењу, које према горе изложеном одговара сврси лиценце, наиме да подупире изуме, који служе напретку, олакшајући по могућности њихово искоришћавање.

Таквом тужбом може дакако носиоц лиценце иступити само против оног, који употребљује проналазак без икаквог права а не проти ономе, који то учини на основи лиценце, коју му је дао власник патента (дотично онај, који има право уживања патента), ма да је потоњи послје њега добио лиценцу и ако се та каснија лиценца сукоби са његовом лиценцом. То произлази јасно из одредбе § 147. а одговара прије споменутом начелу, да власник патента није ограничен у праву давати даље лиценце, затим да уписана лиценца нема те важности, да би носиоц лиценце могао тражити укидање лиценце дане послје уписа у пат. регистар, која се сукоби са у пат. регистар уписаном лиценцом (види овај одјељак под тачк. 1. при крају и под тачк. 4). У таквом случају има носиоц лиценце само право на одштету против власнику патента, који је насупрот својој обвези дао даље лиценце, које се сукобе са прије даном лиценцом.²⁷

рјеш. њем. R. G. у њем. P. Bl., св. 10., стр. 222., гђе се вели: „Die Firma I. P. klagt nicht wegen Patentverletzung und die Lizenznehmerin macht nicht ex jure cesso deren Recht geltend, sondern die Lizenznehmerin klagt kraft eigenen Rechtes wegen Beeinträchtigung ihrer Nutzung am Patent“.

²⁷ За француско право узимају теорија и пракса, да носиоц лиценце нема права самосталне тужбе против повреде патента дотично повреде припадајућег му права употребе проналаска, види Pouillet No. 280.

8. Лиценца је везана за предузеће, за које је дана и може се без одобрења власника патента пренијети за живота само заједно са предузећем, на које гласи, а за случај смрти прелази она само онда на насљеднике, ако они наставе предузеће, које има право на лиценцу (§ 27. Уредбе).²⁸ У случају продаје предузећа може си власник придржати лиценцу за друго слично предузеће, које хоће да води.²⁹ Не може се дијелити предузеће тако, да лиценца има да вриједи за сваког од нових власника. При диоби предузећа мора лиценца да остане код једног од нових предузећа, која су произишла из првобитног предузећа, на које гласи лиценца.³⁰

Но ваља споменути, да су споменуте законске одредбе само диспозитивне нарави.

Власник патента може дакле дозволити лиценцу или као неограничено преносиву или као у опште непреносиву.

9.) Ако је лиценца дана уз наплату, јамчи давалац лиценце за мане по овим начелима:

а) Давалац лиценце јамчи прије свега, да проналазак, који је предметом лиценце, заиста постоји, дотично, ако је по уговору предметом лиценце већ патентирани проналазак, да је заиста одобрен патент.³¹

б) Затим јамчи давалац лиценце за могућност израде или индустријске употребе проналаска по опису патента, дотично да ће се проналаском моћи постићи онај технички успјех, што га је он обећао примаоцу лиценце. Напротив не одговара и за господарствени успјех.³² Но ваља истаћи, да све то вриједи само као правило за тумачење воље странака у случајевима, гђе из самог уговора не произлази јасно права воља странака. За то треба да се у првом реду испита права воља странака, која је једина мјеродавна. Тако ће се из уговорене високе

²⁸ Једнако § 22. а. п. з. Њем. п. з. нема сличне одредбе. Kohler Hdb., стр. 516., Lehrb., стр. 186. и у Dernburg, стр. 163. заступа исто становиште и за њем. право, противно, т. ј. да је лиценца преносива тврде Gierke стр. 891., Seligsohn, стр. 148., Allfeld, стр. 128. — Француско право сматра лиценцу као чисто лично непреносиво право — види Pouillet No 185. и Wiener цит. дј. стр. 85.

²⁹ Kohler, Lehrb., стр. 186.

³⁰ Kohler I. с. и рјеш. парис. апел. суда од 30. V. 1906. Annal. св. 20., Bull., стр. 158.

³¹ Allfeld, стр. 125.

³² Munk Licenc. стр. 144. Seligsohn, стр. 153., Allfeld, стр. 125., Damme, стр. 396., испор. још рјешење њем. R. G. од 12. XII. 1904., њем. P. Bl св. 11., стр. 27. и аустр. O. G. H. од 20. I. 1915., аустр. P. Bl. 1916., стр. 30.

кирије (цијене) за лиценцу с правом закључити на далекосежно јамство даваоца лиценце.³³

в) Давалац лиценце јамчи и за то, да прималац лиценце не буде спријечен дотично ограничен у уговореном искоришћивању патентираних проналаска правима трећих лица.

Тако ће давалац лиценце одговарати, ако прималац лиценце не може употребити проналазак у уговорену сврху, јер је тај проналазак зависан од другог проналаска, који је патентирани за треће лице.³⁴

Тако ће исто давалац лиценце одговарати, ако је примаоц лиценце изријеком зајамчио, да није досад давао других лиценца или ако је прималац лиценце при склапању уговору о лиценци према околностима могао тиме рачунати, да нема других лиценца осим његове, а испостави се, да таквих ипак има.³⁵

У свим под а) до в) споменутих случајевима вриједиће о јамству даваоцу лиценце односни прописи опћег грађ. права, о којим је већ прије била ријеч (види I. одјељак, тачка 3. код оп. 12.).

Овђе ваља само још истакнути то, да ће се зависност проналаска, који је предметом лиценце, од другог проналаска сматрати као мана, која се може уклонити, те ће се с тога примаоц лиценце по смислу § 932. о. гр. з. морати најприје захтијевати, да власник патента уклони ту ману тражећи по § 26. Уредбе, да му се да лиценца проналаска, од којег је његов проналазак зависан. Исто вриједи, ако се проналазак не може употребити, јер је предметом раније пријављеног патента, а тај ранији патент је ништетан. У таквом случају ће тражити, да даваоц лиценце тражи поништење ранијег патента по § 33. Уредбе.

При томе ваља истаћи, да јамство за правне недостатке постоји само, гђе се такав недостатак оснива на захтјеву трећег лица, које иде против даваоца лиценце, дакле не у оним случајевима, гђе је предмет лиценце потпуно или дјеломично одузет носиоцу лиценце одредбама власти или законским одредбама као што кад касније дође до принудне или законске лиценце по §§ 15. и 16. Уредбе или до експропријације по § 20 Уредбе.³⁶

³³ Seligson, стр. 153.

³⁴ Kohler Hdb., стр. 594., Allfeld, стр. 126., Munk Licenc, стр. 144., Seligsohn, стр. 153.

³⁵ Allfeld, стр. 136., Kohler Hdb., стр. 595., Munk Licenc, стр. 145., Seligsohn, стр. 153.

³⁶ Види моју цитирану расправу „Gewährleistung“ стр. 612.

г) Ако се патент поништи или опозове, пошто је дана лиценца а лиценца не остане у важности по § 33., ал. 3., до тично § 34. предзадња ал. Уредбе, има прималац лиценце по § 932. о. гр. п. право тражити разријешење уговора, јер је то мана, која се не може уклонити.

Спорно је, шта има да вриједи, ако је прималац лиценце кроз неко вријеме употребио проналазак, јер није одмах иза дозволе лиценце патент поништен или опозван.

Једни стоје на становишту, да давалац лиценце мора да врати за лиценцу уплаћену пристојбину (кирију).³⁷ Ово се становиште образлаже тиме, да поништење патента има због своје повратне моћи за последицу и ништетност уговора о лиценци од првог почетка (ex tunc), јер је у случају, ако се доцније утврди ништетност патента, од првог почетка мањкао предмет уговора. Други опет узимају у обзир, да је власник патента за вријеме, док није правомоћно ријешен поништај патента, фактично удовољио својој обвези према свом контрагенту тиме, што је потоњи до овог момента усљед дозволе лиценце био заштићен (поштећен) од права забране, које је фактично постојало и што се служио даним му правом употребе проналаска. Досљедно томе мора се, како ово друго мишљење тврди, за ово вријеме и платити одговарајући дио уговореног еквивалента.³⁸

Дакле се овђе показује исто питање, о којем је већ прије била ријеч при претресању питања јамства изумиоца у случају, ако прода свој проналазак а купац додуше добије патент али се патент доцније прогласи поништеним (Види I. одјељак, тачка 3. код оп. 13.—19.). Из тамо потанко изложених разлога сматрам и у погледу јамства даваоца лиценце у случају поништења патента оправданим прије споменуто друго мишљење, наиме да је примаоц лиценце у таквом случају дужан платити за вријеме, кроз које је он уживао лиценцу, одговарајући дио уговореног еквивалента.

Досљедно томе може давалац лиценце тражити, да при-

³⁷ Тако нарочито Kohler Hdb., стр. 591. и у Jur. Lit. Bl. св. 9., стр. 125., Staub у њем. P. Bl. год. 1888., стр. 55. и Allfeld, стр. 127.

³⁸ Ово друго мишљење заступају у теорији нарочито Munk Licenc., стр. 148., Seligsohn, стр. 154. и Damme, стр. 396. Ово мишљење превлађује и у пракси, види рјешења њем. R. G. споменута у Seligsohn, стр. 154. и од новијих рјеш. од 4. VIII. 1905., њем. P. Bl. св. 12., стр. 8.

малац лиценце и накнадно плати пристојбину (кирију) за ово минуло вријеме употребе, за које још није платио.³⁹

Ако се плата за лиценцу не састоји у годишњој пристојбини (кирији), него у фиксној главници одређеној за цијело вријеме трајања лиценце, неће се дио, који треба вратити, утврдити једноставно pro rata temporis узевши при томе као подлогу законом одређено вријеме трајања патента, него се мора имати обзира на посебне прилике појединог случаја.

Тако контрахенти у много случајева у опште не полазе при одређивању еквивалента за лиценцу са законом одређеног времена трајања патента, него примају краћи рок, јер рачунају тиме, да се производ неће моћи за цијело вријеме одржати у промету (тако код производа, који су подвржени моди). Затим ваља у неким случајевима на то обзир узети, да давалац лиценце мора у почетку примаоцу лиценце учинити неке услуге, да му омогући искоришћавања проналаска (н. пр. њега поучавати) или слично.⁴⁰

Споменута правила имаду да вриједе и у случају, ако је лиценца дана послје пријаве патента али прије одобреног патента а пријава се коначно одбије, јер је положај примаоца лиценце једнак ономе, који је добио лиценцу послје одобреног патента а послје се проглашује патент поништеним.⁴¹

10.) Поред добровољне лиценце познаје Уредба још т.зв. принудне и законске лиценце.

Принудне лиценце предвиђене су у већ прије споменутом случају зависности патента, т.ј. гђе се који патентирани проналазак не може искоришћивати без употребе кога раније патентираног туђег проналаска (види § 26. и § 35. Уредбе).

Будући, да ће бити доста случајева, гђе власник зависног патента неће моћи добити дозволу за употребу туђег патента од самог власника патента или ће је моћи добити само уз неправедне услове, то је закон томе доскочио тиме, што је предвидео т.зв. принудну лиценцу.

По § 26., ал. 1. Уредбе је први услов за тражење принудне лиценце зависност патентираног проналаска, за који се тражи лиценца од ранијег патентираног проналаска.

³⁹ Damme, стр. 396. и рјешење њем. R. G. од 30. IV. 1904. њем. P. Bl. св. 11., стр. 27.

⁴⁰ Seligsohn, стр. 155.

⁴¹ Seligsohn, стр. 155.

Што се тиче овог услова ваља претрести питање, када ће се сматрати, да је један проналазак зависан од другог.

О зависности проналаска говоре осим § 26. још и § 11., ал. 3 и § 35.

Дефиниција зависности у § 35. слаже се потпуно с тиме, што је у § 26. речено о зависности као услову за тражење принудне лиценце. У једном и другом § види се зависност извјесног проналаска у томе, што се тај проналазак не може „искоришћавати“ без употребе кога раније патентираног туђег проналаска.

Од ове дефиниције одступа дефиниција зависности у § 11., ал. 3., гђе се као зависан сматра онај проналазак, чија „употреба“ предпоставља потпуну или дјеломичну примјену ког већ раније патентираног проналаска.

Обзиром на ове различите дефиниције намеће се питање, да ли наша Уредба мисли зависност патента дотично проналаска у ужем или у ширијем смислу.

О зависности у ужем смислу говори се, ако употреба извјесног проналаска безувјетно претпоставља употребу раније патентираног проналаска, т.ј. ако његова употреба није у опште могућа без примјене раније патентираног проналаска. Но има и случајева, гђе за који проналазак има више начина примјене и то тако, да постоји могућност примјене проналаска без употребе туђег проналаска. Строго узевши не би се у таквом случају могло говорити о зависности патента. Но с друге стране не смије се пустити из вида, да различити начини примјене, који су могући, нису вазда једнаке вриједности. Може бити, да је за власника патента од господарствене вриједности само такав начин примјене, који безувјетно предпоставља употребу туђег ранијег патентираног проналаска.

По мом мишљењу имају споменуте одредбе Уредбе у виду зависност у овом потоњем ширем смислу, јер и § 26. и § 35. виде критериј зависности у немогућности „искоришћавати“ проналазак без употребе раније патентираног проналаска а о искоришћавању проналаска може бити говор истом онда, кад је то искоришћавање рационално т.ј. од господарствене вриједности.⁴²

Околности, да се у § 11., ал. 3. Уредбе говори о употреби а не „искоришћавању“ нема се приписати особита важност.

⁴² Тако са правом Adler, стр. 599.

Ријеч „употреба“ дошла је у § 11., мјесто ријечи „искоришћавање“ очито пометњом, што се може јасно виђети из овога:

Док § 4., ал. 3. и § 30. а. п. з., који баш одређују, у којим ће се случајевима сматрати извјесан патенат зависним, конзеквентно говоре о „употреби“ зависног патента дотле је у § 35. Уредбе, који одговара § 30. а. п. з. метнута мјесто ријечи „употребе“ („Verwendung“) ријеч „искоришћавање“. По томе се види јасно, да је у овом смјеру наша Уредба намјером одступила од свога узора примивши појам зависности у споменутом ширем смислу. При редакцији пуштено је из вида, да треба ту промјену и на другом мјесту провести, те је таквом пометњом остала у § 11. ријеч „употреба“, како је она употребљена у одговарајућем § 4., а. п. з.⁴³

Поред услова зависности су још услови за тражење принудне лиценце, да су прошле три године од дана обзнане ранијег патента, од којег је доцнији зависан (под „обзнаном патента“ мисли се обзнана одобрења патента у Гласнику по одредби § 100. Уредбе) и да је зависни проналазак од знатне важности по занатство или индустрију. Овђе ваља напоменути, да се при одобрењу патента не гледа, да ли је проналазак од практичне вриједности. Главно је, да се показује као технички напредак а за индустрију може бити од мале вриједности.⁴⁴

Ако власник зависног патента добије принудну лиценцу може и власник ранијег патента, који је морао дозволити такову лиценцу тражити са своје стране, да се и он може

⁴³ За ауст. право прима и теорија и пракса, да се под зависношћу патента по а. п. з. има разумјети зависност у ужем смислу, види Adler, стр. 593., Beck-Managetta стр. 19. и рјеш. аустр. Р. А. од 13. XII. 1902., аустр. Р. Bl. 1904., стр. 102. — Но јер § 21. а. п. з. говори као § 26. наше Уредбе о „искоришћавању“ дакле се не покрива са §§ 4. и § 30. а. п. з. извађа Adler, стр. 599. из тога, да одредба § 21. а. п. з. о принудној лиценци не мисли само на патенте, које ваља сматрати зависним по смислу § 4. и 30. а. п. з. него да тај пропис иде даље. Насупрот мисли Schanze, Osterr. G. R. год. 1897., стр. 33., да је по § 21. а. п. з. принудна лиценца дана само у корист власника даног патента. Заиста говоре и мотиви § 21., ал. 1. а. п. з. о принудној лиценци у корист власника зависног патента.

⁴⁴ Уз сличне услове даје принудне лиценце енглеско право. Француско пат. право не познаје принудне лиценце. Нем. пат. зак. предвиђа индиректну принуду на давање лиценца одредбом § 11., ал. 2., да се може тражити одузимање патента, ако је давање лиценце у јавном интересу а власник патента ускрађује, да да лиценцу уз примјерену накнаду и довољно осигурање. Ова одредба иде дакле даље него одредба § 26., ал. 1. наше Уредбе. И а. п. з. предвиђа у § 21., ал. 3. принудну лиценцу осим случаја зависности патента још за случајеве, гђе је у јавном интересу, да се даде лиценца. Ова одредба није преузета у нашу Уредбу.

користити проналаском власника зависног патента, ако овај потоњи проналазак стоји у фактичној вези са његовим проналаском (§ 26., ал. 2. Уредбе).

У потоњем случају није дакле услов, да је проналазак, за који се тражи принудна лиценца, од важности по занатство или индустрију.

Ова друга принудна лиценца има карактер накнаде за извршену принуду а није везана за друге услове но, да постоји фактична веза између њега и зависног проналаска.

О одобрењу принудне лиценце у једном и у другом случају има да ријеши Управа за Заштиту Индустијске Својине (§ 26., ал. 3. Уредбе) и то у поступку, који је прописан при оспоравању патента (види § 117. Уредбе).

Рјешењем о одобрењу принудне лиценце има се одредити и потребне услове као што и евентуално јамство, које се показује потребним обзиром на околности конкретног случаја и карактер проналаска (§ 26., ал. 3. Уредбе).

О тражењу накнаде има да суди надлежни грађ. суд. Лиценца неће се моћи искоришћивати, док се не плати накнада (§ 26., ал. 4. Уредбе).

И принудну лиценцу треба уписати у пат. регистар да важи према трећим лицима (§ 28., ал. 2. Уредбе).

Из споменутог карактера принудне лиценце произлази, да она важи у корист сваког власника зависног патента. Она дакле прелази са власништвом зависног патента. Затим мора се узети, да у случају, ако је дана добровољна лиценца од власника зависног патента припада и носиоцу добровољне лиценце право служити се принудном лиценцом под условима, који су одређени рјешењем, којим је одобрена принудна лиценца. Одредба § 27. не важи с тога за принудне него само за добровољне лиценце и ако то није изрично споменуто у овом §.

На патенте државних власти не може се тражити принудна лиценца (§ 26., задња алинеја, Уредбе.).

11. Уредба познаје двије законске лиценце, наиме законску лиценцу у корист државе за војне сврхе у погледу проналазака, који се могу употребљавати при изради ратног оружја, муниције, експлозива, утврђења, ратних бродова или у опште за обрану земље (§ 15. Уредбе) и законска лиценца у корист државе у погледу проналазака, који се могу упо-

требљавати и при изради монополских предмета (н. пр. машина, која се може употребити за прераду духана, § 16., ал. 1. Уредбе.)⁴⁵

Што се тиче законске лиценце предвиђене у § 15. Уредбе вриједи ово:

Војна управа може употребити проналазак за сврхе споменуте у § 15. одмах и успоредо са власником патента дотично за патентирање пријављеног проналаска чим добије за то одобрење Министра Трговине и Индустије.

Ово ће се одобрење јавити Управи за Заштиту Индустијске Својине, која ће га уписати у пат. регистар и то одмах, ако је проналазак већ патентиран, а ако је у питању пријављени проналазак, пошто се патент одобри, и објавити у свом Гласнику (§ 15., ал. 2. Уредбе. § 10. а. п. з не предвиђа упис овакове лиценце у пат. регистар). Но јер се овђе ради о законској лиценци, неће важност лиценце према трећим зависити од њезиног уписа у пат. регистар.

Војна управа може такав проналазак употребити само за сврхе споменуте у § 15. и то само за своје сврхе.

Опсег употребе равна се према потреби војне управе. У овом опсегу може војна управа употребити проналазак не само у својим него и у приватним радионицама, но потоње само колико приватно предузеће ради за војну управу.

По садржини ове лиценце ограничено је искоришћавање на употребу израђеног предмета проналаска. Продаја предмета није дозвољена. Тако исто није допуштен пренос лиценце.⁴⁶

Власнику патента, дотично за патентирање пријављеног проналаска припада накнада, коју одређује грађ. суд, ако не дође до споразума (§ 15., ал. 3. Уредбе). Но спор о накнади не може спријечити војну управу, да започне служити се проналаском (§ 15., ал. 4. Уредбе).

⁴⁵ Munk Licenc, стр. 80. и слијед. и Ком. стр. 72. не сматра ове случајеве, наиме случајеве §§ 10. и 11. а. п. з., који одговарају §§ 15. и 16., ал. 1. Уредбе, као законске лиценце, него као случајеве експроприације. Против тога с правом Adler, стр. 611., оп. 130. Разлози, које Adler наводи против схваћања Munka вриједи и за наше право, наиме да су случајеви експроприације за се уређени (у § 15. а. п. з., дотично у § 20. Уредбе) те да с тога не би у опште било разлога споменуте случајеве посебице уредити, ако би их закон сматрао случајевима експроприације, затим да случају § 11. а. п. з. дотично § 16. Уредбе мањка битно обиљежје експроприације т. ј. право на примјерену накнаду (види § 365. о. гр. з. дотично §§ 20. и 217. с. г. з.). За наше право долази к томе још као даљи разлог то, да Уредба предвиђа експроприацију само, гђе се потпуно уступи право власника на патент или на за патентирање пријављени проналазак, дочим §§ 15. и 16. имају у виду само употребу проналаска успоредо са власником. Што се тиче тога разликује се § 20. наше Уредбе од § 15. а. п. з.

⁴⁶ Adler, стр. 612.

Законска лиценца предвиђена у § 16., ал. 1. Уредбе у погледу проналазака, који се могу употребљавати и при изради монополских артикала разликује се од прије споменуте тиме 1.) што припада држави само у погледу већ патентираног проналазка а не у погледу проналаска, који је истом пријављен за патентирање и 2.) што се за ову лиценцу не даје накнада.

Као што је споменуто, патент не губи ни у овом случају важност, него држава може употребити проналазак напоредо са власником.

О тражењу Управе Монопола, да се смије користити таквим проналаском има да ријеши Управа за Заштиту Индустијске Својине по прописима поступка при оспоравању патента (§ 16., ал. 3. Уредбе). Разумије се само по себи, да ово рјешење није конститутивне него само декларативне нарави.

Док је у случају § 15. одређен упис зак. лиценце у пат. регистар, није то исто одређено у § 16. за ову другу законску лиценцу. Но јер § 80. спомиње и упис лиценце § 16. у пат. рег. (Уредба сматра је као случај релативне неважности патента) може се узети, да је таква одредба пометњом испуштена у § 16.⁴⁷

Д-р Бертолд Ајснер.

32483

⁴⁷ Овђе ваља још истаћи, да се одредба § 16. Уредбе знатно разликује од односне одредбе § 11. а. п. з. Док § 11. а. п. з. одређује релативну неважност патента, ако се после одобреног патента покаже, да је предмет патента по извесној употреби придржан државном монополу, наиме релативну важност колико се тиче овог начина употребе, разликује § 16. Уредбе два случаја, наиме случај, да се проналазак може употребити и при изради монополираних артикала, а други случај, да се предмет проналаска као такав после одобреног патента монополише. У првом случају придржано је држави право користити се проналаском напоредо са власником, али без накнаде а у другом престаје патент у опште важити, али држава мора, да у овом случају да власнику патента примјерену накнаду (§ 16., ал. 2.). У другом случају ради се заправо о експроприацији патента те је с тога требало тај случај уредити у вези са прописима § 20. Уредбе.